

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten, (Egyetem-utca 4. sz.) legújában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A GYAKORLATI ORVOSTAN HALADÁSA.

Irták
Dr. Bakó Sándor, Dr. Jelenffy Zoltán, Dr. Schwarcz Arthur,
Dr. Báron Jónás, Dr. Moravcsik Emil, Dr. Szabó Dénes,
Dr. Eröss Gyula, Dr. Parjesz Ignác, Dr. Székács Béla,
Dr. Feleki Hugó, Dr. Schächter Miksa, Dr. Szili Adolf.

Kiadta
A „GYÓGYÁSZAT” SZERKESZTŐSÉGE.

III. ÉVFOLYAM.

Ara 1 frt 20 kr.

Tartalom. Bevezetés. Haladás a belgyógyászat terén *Székács Béla* tr.-től. Az ideggyógyászat haladása *Schwarcz Arthur* tr.-től. Az elme- és gyógytan haladása *Moravcsik Ernő* tr.-től. A gyermekgyógyászat terén kifejtett munkálkodás nevezetesebb eredményei *Eröss Gyula* tr.-től. A sebészet haladása. — A sebkezelés *Schächter Miksa* tr.-től. A bélhuzam sebészetének haladása *Báron Jónás* tr.-től. A prostata-tünetnél újabb végzett műtétek értékeiről *Bakó Sándor* tr.-től. Haladás az ivar- és húgyzervek blennorrhoeus megbetegedéseinek kör- és gyógytana terén *Feleki Hugó* tr.-től. A szülészet és nőgyógyászat haladása *Szabó Dénes* tr.-től. Néhány fontosabb haladás a szemészet terén *Szili Adolf* tr.-től. Részletek a laryngologia legújabb mozgalmairól *Jelenffy Zoltán* tr.-től. Szemelvények a fulgyógyászat irodalmából *Parjesz Ignác* tr.-től.

IDA NÉNI GYERMEKMESÉK

Huszonhat

a szövegbe nyomott képpel.

Ara kemény kötésben 1 frt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent:

A magyar nép naptára

1891-ik évre.

Képes kalendárium, sokféle hasznos és mulattató olvasmányal ellátva.

Szerkeszti

ifj. TATÁR PÉTER.

XXXVI. évfolyam. — Számos képpel.

Ara füzve 25 krajczár.

30 krnak előleges (postautalványon) beküldése után bérmentve szállittatik.

A Magyarországon tartatni szokott orsz. vásárok jegyzékével.

A Kriegner-féle Acatia-szappan

Kollanoss habban, vanillik, és vallyi kávéval illatka, és nagy tisztasággal fogva, ma a legkedveltebb pipere-szappan. 1 dbb ára 50 kr. 3 dbb dobozban 1 frt 40 kr.

Acatia-arczseréme
Ez a szappan a legkedveltebb pipere-szappan. 1 dbb ára 50 kr. 3 dbb dobozban 1 frt 40 kr.

Ennek és más gyermekeknek arcukat ezzel a szappannal tisztítsák. Egy árucikk ára 1 forint.

Főraktár: Budapest, Kálvin-tér, „Korona” gyógyysz.

Legjobb és Leghíresebb
Piperó Hólgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Kwizda KÖSZVÉNYFOLYADÉKA

fájdalomesillapító szer
köszvény, csúsz és idegbajokban.

Ugyszintén jeles hatású **ficzamodásoknál**, az **izmok és idegek feszültségénél**, **helyi görcsök**nél (lábikra-göres), **idegfájás**, főként pedig **erősítésül nagy fáradságok**, **hosszú menetek** előtt és után.

➤ **Egy palacczal 1 frt o. é.** ➤

Kwizda Ferencz János, cs. és kir. osztrák és királyi román udv. szállító és kerületi gyógyyszerésznek, **Korneuburgban**, Bécs mellett.

Bizonyítatik, hogy a **helyőrségi kórházban** és a **katonai fürdő-gyógyintézetben Badenben**, **Kwizda köszvényfolyadék**a a csúsz különböző alakjai, névszerint **izmosítás**, ugyszintén a **köszvény** és **idegség** ellen, ép **magában**, valamint **hőfürdők** segédesszkeze gyanánt, **jó hatással** alkalmaztatott. Baden, 1886 szept. 21. **Dr. Mühlleitner**, cs. és kir. főorvos és kórház-vezető.

Főletét a **Magyar királyság számára Budapesten Török József gyógyosztárának**; kapható továbbá **nagyban: Kochmeister Frigyes utóda**, **Meruda N., Thallmayer és Seitz, Strobenitz testv.**, s **Deitsnyi F.-nel; kicsinyben** minden gyógyosztárban.

Szives figyelembe vételül. E készítmény vásárlásánál kérjük, mindig **Kwizda köszvényfolyadékát** kérni, és arra ügyelni, hogy épugy minden palaccz zárványa, valamint a carton is a mellékelt védjeggyel legyen ellátva.

Kwizda Ferencz János, cs. és k. osztr. magyar és kir. román udv. szállító, és ker. gyógyyszerész **Korneuburgban**, Bécs mellett.

Védjegy.

Világosság! A légszert önmagától előállító Runge-féle lámpák ragyogón világító légszert-lángokat adnak. Minden lámpa a szükséges légszert önmaga állítja elő, s minden pillanatban más helyre függeszthető. Semmi cilyinder! Semmi béli sz. csővek, se készülék! Egy láng 4 nagy petróleumlángot pótol. Előnyös kertek, vendéglők, utak, építkezések, gyárak, huták, sorföldék, vágóhidak, sütőműhelyek, jégpályák stb. efélékbe.

Lámpák 3 frttól kezdve bronzból. Próbálampák, horzaválóval és csomagol. együtt, 4 frt, utánvét v. előre fizetés mellett. Gazdagon illutr. árjegyz. ingyen és bérmentve.

Louis Runge, Berlin, Landsbergerstr. 9.

Legolcsóbb magyar és német zsebszótár!

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

TIPRAY JÁNOS.

NEMET-MAGYAR MAGYAR-NEMET ZSEBSZÓTAR.

Második kiadás.

A két rész egy kötetbe füzve 60 kr., egy vászonkötésben 80 kr.

HORGONY-KÖÉPÍTŐ-SZEKRÉNY.

„A gyermek legkedveltebb játéka”
ezimű könyv ingyen!

• Miért kedvelik annyira a •

Horgony-Köépitő-szekerényeket?

Mert nem válnak értéktelenné egy néhány nap múlva, mint a többi játékszerek, hanem a gyermekeknek óvek hosszú során át mulató és oktató foglalkozási szerül szolgálhatnak, és a hosszú időtartamot tekintetbe véve a legolcsóbb játékszerek. Továbbá, mert az igazán pompás minták utánépitése a szülőknél is kellemes mulatságot szerez és minthogy mindegyik szekrény szabályszerűen kiegészíthető. A ki egy kevésbé értékes utánzás vétele által nem akarja maga magát megcsalni az utasítsa vissza minden szekrényt melynek csomagolásán czegünk valamint gyári jelvényünk „a veres Horgony” hiányzik. — Képes árjegyzékét ingyen és bérmentve.

Richter F. Ad. és társa, Bécs, Nibelungengasse 4.

VASÁRNAPI UJSÁG

48. SZÁM. 1890. BUDAPEST. NOVEMBER 30. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt. Csupán VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt. Kalföldi előfizetéseken a postaiak meghatározott viteldíj is onatolande.

HEGEDÜS SÁNDOR.

Egy ország, melynek alkotmánya, közléte, egész társadalmá oly átalakuláson ment keresztül, mint Magyarország 1848-ban: nem változhat meg a nélkül, hogy az egyesekre is ki ne terjeszse e változás hatását. Csakhogy e hatás a szabadságharcra következett elnyomatás idejében nem lehetett fölismerhető. Akkor váltak élesebbeké körvonalai, mikor az ország újra kijutott az alkotmányosság szabad levegőjére, a melyben aztán kidomborulhattak jellegzetes tulajdonságai.

A régi jó idők letűntében, nem tagadjuk, sok a sajnálni való. Az a patriarkális élet, a mely jellemezte, a honpolgári és egyéni erényeknek azok az antikszabású mintaképei, melyekben a régi jó táblabírák korszaka olyan gazdag vala, a csendes, nyugalmas tevékenység, melyet azonban időszakonként az erőfeszítésnek páratlanul álló példái szakítának meg, ma már csak emlékeztünkben élnek. Jött a nagy áramlat, mely elmosta a multakat. A mi tanulságot a szocio-logusok a vasut előtti és a vasut utáni korszakok összehasonlításából merítenek, mi ránk is ránk illik teljes mértékben.

A régiék nem jártak gőzzel, nem irtak villámmal, nem festettek napsugarakkal. Életük nem volt szakadatlan, serény és sietős munka. Nem kellett idejüket beosztani perczekre és másodperczekre. Mi ellenben benne vagyunk nyakig a világforgalom áramlatában, a mely sodor, pihe-nőt nem enged, állandó erőfeszítésre kényszerít. Lázás tevékenység jellemzi a mai kort, századok mulasztásának pótlása vár reánk, s e kötelességünknek meg kell felelnünk, ha elveszni nem akarunk, számolva azzal is, hogy nem tudhatjuk, meddig van e munkára zavartalan időnk.

Ennek a lázas tevékenységű korszaknak tipikus alakja az a férfi, a kinek nevét e sorok fölé irtuk, s a kit a képviselőházban, különösen az állami költségvetés tárgyalásának idején, mint épen most is, immár *másfél évtized óta* (kétségkivül a legkritikább eset a parlamentek történetében) az előadóí szék állandó lakójának látunk. A parlamentben, a hírlapirodalomban, a közgazdasági és kulturális élet mezején nagyon kevés név van, mely oly sűrű emlegetésnek lenne tárgya, mint az övé. Bámulatos, a mi munkát ki bír fejteni, s annál bámulatosabb, mivel nála a meggyőzőtt munka sokasága soha sem esik a munka jóságának rovására. A mit elévgez, olyan az, mintha csak egyedül annak

HEGEDÜS SÁNDOR. Roskovics Ignác rajza.

Hegedűs Sándor 1847-ben április 22-én Kolozsvár városában született, hol atyja, szintén Sándor, előkelő ügyvéd volt a szabadságharc előtt. Ugy atyjáról, ki Magyar-Zsákról származott, mint anyjáról, kövendi Várady Annáról, tiszta székely ivadék. Atyja a szabadságharc idején, mint mások is akkor, pénzét tette vagyonát s a haza oltárára áldozta, s maga a hazavérők seregében mint hadbíró működött. A szabadságharc leveretése után nem vette föl többé ügyvédi tollát, hanem félre vonultan igyekezett magát és családját főtartani. Fiait, Sándort és Istvánt, az ismert költőt s jelenleg a kolozsvári egyetemen tanárt, a kolozsvári kollégiumban nevelteté, hol Sándor az egész tanári karnak, de különösen a nagyhírű Sámi Lászlónak kedvenc tanítványa volt. A fiatal tanuló már ekkor átváltotta a tudós tanárának történelmi és bölcsészeti könyvtárát s a saját szorgalmából már ekkor elsajátította a német, francia és angol nyelvet, annyira, hogy e nyelveken írt műveket eredetiben olvashatta.

Már ekkor megválasztotta életének komoly, realis irányát. Regényeket nem igen olvasott, jobban szerette a tudományos műveket, a nélkül, hogy e miatt vesztett volna ifjúi vidámságából, elevenségéből.

Tizenkilenc éves volt, midőn atyját elvesztette s öt kisebb testvérével árván maradt hátra az özvegy anyával. Ő, mint a legidősebb, most egészen a maga erejére lőn utalva s mellékeregettel, mások tanításával segített magán és családján, tovább folytatva megkezdett tanulmányait, melyeket a budapesti egyetemen fejezett be, hol Kautz Gyulának, a nemzetgazdaság és pénzügytan jeles tanárának volt kitüntetett növendéke.

Kedvenc szakmájának is ezeket a tudományokat választotta, már ekkor megásván magának azt a medret, melyen eszentül egész élete folyandó vala. Az időszert, céltudatos választáson fordult meg egész szerencséje. Nem úgy cselekedett, mint más, sokszor szintén tehetséges fiatal emberek, kik encyklopaedikus irányban osztják meg képességeiket, általános műveltségre tesznek is szert, de szakmát nem választanak. Ő már ez ifjú korában ritka éleslátással ismerte föl azt, mire lesz az országnak a legközelebbi időkben leginkább szüksége, s mely tudományok azok, melyeknek hazánkban eddig aránylag a legkevesebb művelője akad. Mohó szorgalommal vetette magát a közgazdasági és pénzügyi tanulmányokra, s bárja többi irányban is élenkfigyelemmel kísérte a tudományok fejlődését, igaz hive ezeknek maradt.

Rövid ideig Csengery Antal háznál volt nevelő, innen Csernátorny Lajos ajánlatára a Jókai Mór által szerkesztett «Hon» című politikai napilapnak lett munkatársa, majd vezércikkirója. Mint ilyen, óriási munkásságot fejtett ki s alig volt nap, hogy valami ne jelent volna meg tollából. A közgazdasági és a pénzügyi tudományok terén szerzett ismeretei nagy segítségére váltak itt. Könnyen és mégis alaposan, mert mindig ambícióval dolgozott. Büszke volt rá, hogy hírlapíró s mindig az is kívánt maradni és az is maradt.

Vezércikkei, melyek a «Hon»-ban s utóbb a «Nemzet»-ben megjelentek, sok ötletet tennének s számuk megközelítene az ötezet. De publicisztikai tevékenységének csak egy része ez. Irt e mellett számos tanulmányt, melyek részint önállóan, részint folyóiratokban jelentek meg. Rendes munkatársa volt a kolozsvári «Magyar Polgár»-nak, írt ezenkívül a párisi «Economiste Français»-be, a «Politische Correspondenz»-be és a bécsi «Freundenblatt»-ba. Azonkívül számos közleményei jelentek meg a szaklapokban. Pihe-nől írt még könnyebb tárczaszerű tárgyú köz-

leményeket is a «Fővárosi Lapok»-ba s számomat a «Vasárnapi Ujság»-ba.

Publicisztikai komoly irányu tevékenysége vonta reá a politikai intézőkörök s utóbb a magyar tud. akadémia figyelmét. 1875-ben Abrudbánya országgyűlési képviselőjévé választotta s azután még három ízben. 1884-ben két helyen: régi kerületében Abrudbányán és szülővárosában Kolozsvárott választották meg országgyűlési képviselőnek. Ő ez utóbbit fogadta el s azóta folyvást Kolozsvár első kerületét képviseli. A házban, a mint képviselő lett, azonnal a pénzügyi bizottság tagjává választották, a hol kezdetben a kisebb tárczáknak, 1879-től kezdve azonban már az egész állami költségvetésnek s a pénzügyi tárczáknak volt általános referense. Most ez idén már a tizenharmadik államköltségvetést adja elő, a mi az évről-évre megújuló választás mellett valóban szinte páratlan a parlamentek történetében s teljes bizonyítéka annak, hogy e nagyfotosságú munkát minő lelkiismeretességgel s a legkisebb részletekre beható szakavatottsággal végzi.

De ez nem meríti ki parlamenti munkásságát. Mint a pénzügyi bizottság előadója, rendszeren ő referálja a budgetet érintő törvényjavaslatokat s már meghaladja a kétszázat azon javaslatok száma, melyeket ő referált s melyek már törvénykönyvünkbe vannak igtatva. Azonfölül a delegációknak is tagja, 1876 óta jegyzője is s a zárszámadások előadója.

Hosszra nyulnék, ha jellemezni akarnék parlamenti működését s jellemezni kívánnók nemcsak mint előadót, de úgy is, mint a legfontosabb kérdésekben fölszólaló, gyakran polemikus szónokot. Hátra van még, hogy megemlékezzünk róla, mint akadémikusról — s egyéb működési körein kívül, mint egyházi férfit is. A magyar tudományos akadémiának 1885-ben lett levelező tagja. Mint ilyen, a gyakorlati politikai kérdéseknek tudományos tárgyalását tette föladatává. «A latin pénzünióról», «az árfejlődés törvényeiről», «a czukoriparról és czukoradóról» tartott nagyrdekü értekezése a «Budapesti Szemle»-ben jelentek meg. Legnagyobb műve azonban «Az önkormányzat és pénzügye» című tanulmány, mely külön kötetben jelent meg 1878-ban. Mint protestáns, élénk tevékenységgel működik egyháza javának előmozdításán. Tagja az erdélyi református egyházkerület közgyűlésének, a melyen Kolozsvárt képviseli, és presbytere a pesti ref. egyháznak. Nagy és sikeres tevékenységet fejt ki folyvást az egyházi érdekek körül: az erdélyi nemzeti fejedelmektől alapított kameratikumok (só-illetékek) visszaállításában közreműködött, a pesti ref. főgymnázium építéséhez ezer forinttal járult, ugyanennyivel a Kolozsvárt felállítandó theologiai fakultás és pedagógium alapjára; szép alapítványt tett a kolozsvári ref. kollégiumnál, tanítványi hálája jeléül; a protestáns irodalmi társaság pénzügyi bizottságának elnöke s a társulat pénzügyeinek rendezésében nagy része van, stb. stb.

Ily nagyarányú, de egyöntetű működés nem maradhatott észrevétlen a pénzügyi, iparos és kereskedelmi körök előtt, s az utóbbi időben szinte versenyre keltek a legelőkelőbb pénzintézetek és vállalatok, hogy közremunkálását megnyerjék. Hegedűs Sándor ma alelnöke az osztrák-magyar vasút-társaságnak, elnöke a «Magyar jég- és vízszállításító társaság»-nak, a «Magyar általános takarékpénztár»-nak, igazgatótanácsosa a «Magyar jelzálog hitelbank»-nak, a pénzváltó és leszámítoló banknak, a triestzi Assicurazione Generalinak, a balesetek ellen biztosító bécsi társaságnak. Elnöke továbbá a budapest-józsefvárosi jótékony egyesületnek, a nemzeti torna-egyesületnek, alelnöke a magyar hírlapírók nyugdíjintézetének, választmányi tagja az

országos képzőművészeti társulatnak, igazgató-sági tagja az «Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képen» című nagy irodalmi vállalatnak, s azonfölül fővárosi törvényhatósági bizottsági tag. 1878-ban Magyarországot képviselte a párisi szabadalmi kongresszuson s azóta a nemzetközi szabadalmi gyűlés állandó bizottságának is tagja. 1881-ben pedig ugyancsak Párisban a valuta-kongresszuson volt Magyarország képviselője. Mind a két kiküldetéséről terjedelmes jelentést írt, melyek nyomtatásban is megjelentek.

Tiszta Kálmán, miniszterelnök korában, többször nyilatkozott úgy róla, hogy «Hegedűs sokat vállalt, de a mit elvállal, annak meg is felel», s örömmel alkalmazta volna a tevékeny és szakavatott férfit a pénzügyek vezetésé körüli magasabb állásban. Ő azonban többre becsülte a független tevékenységi kört akárminő hivatalos állásnál s nem volt hajlandó azt a bureau levegőjével cserélni föl. Oly fölfogás, a mi korunkban, mikor a legtöbb ember állami hivatal után szeretne élni, a ritkaságok közé tartozik.

Minden év nyárszakán hosszabb utazást tesz a külföldön s utazásait szakmájába vágó alapos tanulmányokkal köti össze, melyeket itthon a közügy javára igyekszik értékesíteni.

E nagyarányú tevékenység után családja körében keres üdülést. Jókai Jolánával, a koszos költő unokahúgával, 1871-ben kötött házasságában boldog családi életet él gyermekei körében.

NE FÉLJ!

Magunk vagyunk, mindig magunk!
Így alkonyul be nappalunk,
Így múlik aztán estelünk...
Ne félj! — a jó Isten velünk.

Máshol vigalmak zaja kél, —
Minálunk csönd, ha nyár, ha tél...
Csak lánykánk édes dala szól...
Ne félj! — az Isten tudja jól.

Máshol vakit a fény, a kincs,
Itt tisztaság csak, — pompa nincs.
Ott vélni minden mennyeit...
Ne félj! — az Isten mégis — itt.

Ott anyyi czél elérve már!
S szívünk csak egyre — egyre vár,
Hogy czélnál lássa gyermekit...
Ne félj! — az Isten megsegít.

DÖMÖTÖR PÁL.

A HÁLAADÁS ÜNNEPÉN.

Amerikai történet.

Egy clevelandi szerkesztő elbeszélése nyomán írta **Miskolczi Henrik.**

(Vége.)

Csöngetésemre egy szikár, magas úri nő nyitott ajtót, és midőn meghallotta: mijáratban vagyok, nagyon barátságosan fogadott és menten egy díszesen butorozott szobába vezetett, hol ülésel kínált meg. Barátságos kinézésű szoba volt és én minden habozás nélkül helyet foglaltam a pamlagon. Az úrnő is mellém ült. Darab ideig némán szemlélt. Mintha egy szánó mosolyt is láttam volna jóságos arczán átvillanni. Azután tiszta, csöngő hangon megszólalt:

— Tudomására hozom, uram, hogy nekem egy nagy fiam van. Édes gyermekem. Már 30 éves, de... hogy is mondjam... eszelős. Jó és engedelmes, jámbor, hanem... Különbön látni fogja őt színről-színre. Önnek fiam szóra-koztatásán kívül semmi dolga sem lesz. Egész napja szabad lesz, csak estefelé kezdődik hivatala. És ezért teljes ellátást és 20 dollár havifizetést kap.

— A föltételek ellen nincs kifogásom.

— Helyes. Ha tetszik, rögtön itt maradhat.

— Igen, hanem...

— Reggelizett már? ... Igen? Nagyon sajnálom. Várjon néhány perczig, míg utána nézek, hogy bemutathatom-e fiannak?

E párbeszéd után a nő elhagyta a szobát és csak egy kis félóra múlva tért vissza. Ez idő alatt bő alkalom nyílt jövendő hivatalomról gondolkodnom.

Tehát egy bárgyú embernek leszek ápolója; egy gyermeknek, kinek feje fölött harmincz tavasz nyomatlanul repült el. Szánandó és mégis irigylendő állapot. Élni és nem tudni, hogy élünk; élni és nem szenvedni, ez mennyország a földön. Nem is mertem párhuzamba vonni vele az én életem folyását, mely telve volt küzdelmes napokkal és kinteljes órákkal. Temetés és harangzúgás, a «De profundis» gyakran hangzott hajlékunkban. Ma az édes szülő, holnap a szerető testvér, holnapután a kedves. Így ment szép sorjában. Sokszor nem átalottam volna éle is a sirba feküdni; abba a négyoszögletes gödörbe, hová szerettemet temették. Miért is nem lehet útját állanom a végzetnek?!

— Ha fiamat látni óhajtja, kövessen, — mondá az anya.

Láthatólag megrezentem. Olyan borzongás-féle futott végig testemen. A keserű visszaemlékezések, a szomorú mult. Véletlenül a nőre tekinttem. Ugy rémlett előttem, mintha hangja is vesztett volna előbbi csengéséből. Nehezen álltam fel és mint egy álomkóros mentem nyomába.

Több előkelően berendezett szobán keresztül egy felsőtét, keskeny koridorhoz értünk, melynek végén, egy vasrostélyu ablak előtt megálltunk. A hölgy finom csipkekendőjével letörülte izzadt homlokát — pedig nem valami hosszú utat tettünk meg, — sőt ha füleim nem csaltak, egy gyenge fohászt is hallottam. Ovatosan feltolta az ablak felsőrésztét és a támadt házagon keresztül egy láthatatlan lényhez kedveskedő, felettel gyöngéd szavakat intézett.

— Charles, édes galambom, tekintis ki!... Elhoztam, itt áll az a derék fiu, a ki társalkodó lesz. Mulattatni, szórakoztatni fog. Igen ügyes embernek látszik. Nézz ki, drága lelkem!

Vadállati morgás és erős fogcsikorgatás volt az anya kedveskedő szavaira a válasz. Egy emberi hang sem hallatszott.

— Charles, én édes boldogságom, hajlandó vagy leendő barátodat elfogadni?

Semmi felelet nem jött. A szobában némaság honolt. Ekkor a nő a tolaablakhoz hívott és sutogó hangon kért, hogy a tekintsek a szobába és nézzem, mily angyali nyugodtsággal fekszik benn az ő Károlykája.

Nem tagadom, kissé féltéken teljesíttem parancsát. Egy tiszta fehérre meszelt rekesz tárult elélem, melynek közepén vaságy állt. A vaságyban egy bamba kinézésű, fekete körszakállu fiatal ember ült guggoló helyzetben. Kerekre nyitott, üveges szemeit merően az ablakra függesztette. Nézése, mint a villamos áram, egész a szívem közepéig hatott. Majdnem keresztül szűrt pillantásával. Azután ajkait harapásra nyitotta, melyből éles, sárga fogai, mint agyarak villogtak elő.

Csak egy futó perczig néztem az elvadult, izesztően óriási testre, mert mintegy láthatatlan ütéstől találva, több lépést hátráltam és erővesztve a falhoz tántorogtam.

Ugy éreztem, hogy nehéz nagy könyvespepek jelentek meg pillámon. Gyorsan kikaptam zseb-kendőmet és szétörtültem az áruló cseppeket. A veszély pillanatában erősnek kell mutatkoznom.

A gyöngéd anya az előbbi szobába vezetett vissza. Én még a küszöbön megszólaltam. Gyenge, bátortalan, rekedt hang hallatszott torkomból.

— Megbocsát, asszonyom, a... bőrdörméret futok.

— Nem tartóztatom, de ne késsék sokáig, — vizsonzá a hölgy leereszkedőleg, — mert már ön előtt többen jártak itt és ha délig vissza nem tér, kénytelen leszek önt mellőzni, és az állomásra más alkalmazni.

— Rögtön visszatérek... A viszontlátásra, asszonyom.

— God day!

Tíz éves gyermekkorom óta ekkor hazudtam először, de e hazugság miatt sohasem fogom bűnbánólag verni a mellemet.

Midőn újra isten szabad ege alatt éreztem magamat és midőn hátam mögött a kapuzár csattanását hallottam, úgy éreztem magamat, mint az álmodó, ki egy sortűz által elesik, de menten fölébred. Ilyen álom után végtelenül jól esik az ébredés.

Egy pillantást sem vettem többé arra az átkos házra, hanem villámgyorsan kifutottam a 48-ik utcából, neki mentem az Avenue D.-nek; nem néztem se jobbra, se balra s elfeledtem, hogy ló- vagy villamosvasut is létezik New-Yorkban, csak futottam erősen, futottam nyilsebesen. S mégis mindegyre hallani véltem az örült iszonyú, velőtrázó kiáltását, látni képzeltem vérben forgó szemeit, harapásra készülő sárgás fogait.

Az ijedségtől és futástól bágyadtan, teljesen kimerülve értem lakásomra. Lélekzet nélkül rogytam egy hintaszékbe. A jó Mrs. Law elképedve bámult reám és azon melegében kérdezte bajom okát.

— Az istenért, mi lelte önt, mister?... Olyan sápadt, mint a halál... Szóljon, mi történt önnel?

— Egy örülttel akartak összejárni, dadogtam inkább, mint mondtam. Bontson gyorsan ágyat, mert oda vagyok.

Csak néhány óra múlva tértem magamhoz. A meleg ágy és forró tea jótékony hatást gyakorolt szervezetemre, és ekkor elbeszéltem szörnyű kalandomat háziasszonyomnak, ki egy perczre sem távozott el ágyam mellől. Mrs. Law nem akarta elhinni. Lázálomnak, mesének tartotta az egészet.

— Egy dühöngő örültet nem szabad a háznál tartani. Ha a rendőrség ezt megtudná, a szegény anya nehezen kerülne el néhány évi fogságot.

Ez éjjel iszonyú kegyetlen álmom volt. Azt álmodtam, hogy ápoló vagyok a blakwels-landi örülték házában; két veszélyes örült volt az én felügyeletem alá bízva, kik, midőn éltel vittem nekik, rám törtek, először fojtogatni kezdtek, letiportak a földre és azután izekre szaggatták testemet, majd véres testem darabjaival kezdtek labdázni. Fejem, melyet testemtől elválasztottak, végig gurult a szoba padlatán, de gördülése közben segély után kiáltottak elkéült ajkaim, hanem a mint halló-érzékeimmel észrevettem, csak üres tátogás, hangtalan levegő volt, mely a száj nyílásán kitört. Fejem, gördülése közben, az egyik örültnek lába elé tévedt, az észrevette és oly erővel lépett rá, hogy szertelocscsant... Ekkor fölébredtem.

Majdnem délre járt az idő, a nap sugarai erősen rám lóvettek, én az ágy romjai között feküdtem, fejemre az ágy vasoldala nehezkedett és midőn az alól valahogy kihúztam: egy gumót éreztem koponyámon. Egész nap a szobát őriztem, a hinta-székben elmélkedtem a történetek felett. Este felé Mrs. Law nagy sóhajjal lépett a szobába és kezébe a «Sun» című lapot szorongatta. Szó nélkül nyújtotta nekem, de mutatóujjával egy ujdonságra figyelmeztetett. Borzadva olvastam végig.

— Tegnap éjjel iszonyú eset zavarta meg a 48-ik utca lakosait. A fentnevezett utca 19. számú házá-

ban egy német nő lakott felnőtt fiával, egy boldogtalan hülyével. A fiú eddig jól viselte magát, de ez éjjel nagy fokú roham lepté meg és ápolóját, ki vele egy szobában hált, megfojtotta és azután vadállati dühében izekre szaggatta. Az anyát a rendőrség letartóztatta, az örültet Blackwels-Izlandra vitte.

Ez eset óta, mivel véletlen szerencse folytán Amerikában maradtam s nem veszem el, minden év november 25-én, mikor a hálaadás ünnepe van, áhítatosan a templomba megyek és ott az Úr oltára előtt, hálás szívvel könyben íszó szemekkel, mint nagy bűnös, tédre roskadva adok hálát a Mindenhatónak, hogy megmentett egy iszonyú haláltól, mely egy örült körmei között várt reám.

GRÓF KÁROLYI GYULA.

1837—1890.

A gróf Károlyi-családban néhány esztendő óta sürt vendég a halál. Az Árpáddal beköltözött, «de genere Kaplony» származó s közel egy évezreden keresztül virágzó ősi nemzetség, mely a nemzetnek annyi híres várkapitányt, zászlós urat, főispánt, hadvezért, államferfit s még egy fejedelemasszonyt is adott (Bethlen Gábor neje Károlyi-leány volt), ki nem kerül a gyszázból. Most újra ott leng a fekete zászló az egyetem-utcai híres palotán.

Gróf Károlyi Józsefnek, a mult század végén Bécsben lakó magyar főúrnak három fia, István, Lajos és György közül, kiket 1803-ban, még ifjkorban elhunyt atyjok Magyarországon, magyar tanítóktól, magyaroknak rendelt neveltetni, a középső, Lajos hunyt el legelőször, ugyanaz, kinek fia, Alajos a nemzeti muzeum mögött azt a gyönyörű palotát építtette, mely a főváros egyik legszebb részének, a csupa palotából álló úgynevezett mágnás-negyednek vetette meg alapját.

György költözött el másodikkal, közéletünknek ez előkelő alakja, Széchenyi István gróf benső barátja s megbízható segítője nemzete fölvirágztatására kezdett nagy munkáiban. Kinos betegség, nyelvrák vetett véget a kitünő főúr áldott emlékü életének.

Évekkel élte túl testvéröccseit István, a jótékonyaságáról és áldozatkészségéről ismert főthi gróf, mint egy szellemes író nevezé: a régi magyar főnemesei nemzedék «utolsó mohikánja», miután előbb eltemetvé férkőra javában elhunyt idősebb fiát, Ede grótot, volt országos képviselőt.

A sokak által siratott István elhunyt után Károlyi György második fiának, Viktor grófnak tragikus halála éjté ismét gyszába a családöt, ki szintén legszebb férfikorában önkezevel vetett véget életének.

És még nincs egy éve, hogy Lajos grófnak egyetlen megmaradt fia, Károlyi Alajos gróf is elköltözött, ki egy életen át volt diplomáciának egyik virág s monarchiának Európá legelőkelőbb udvarainál képviselője, Berlinben, Londonban nagykövetje.

És most Györgynek megmaradt négy fia közül ragadja el a legidősebbet, Gyulát, a halál.

Boldogult atyjának kedvence s első-születési hitbizományi óriási javainak, Viktor halálával pedig a második hitbizományának is örököse volt. S a mi ezeknél nem kisebb értékű: örököse volt atyja nemes tulajdonainak is. És hogy a hasonlóság atya és fiú között még nagyobb legyen: úgy akarta a tragikus végzet, hogy a betegségnak ugyanaz a kinos neme, a rák szőltsa ki az élők sorából, mely atyja életének is véget vetett, az apának nyelvét, a fiúnak nyakmirigyét támadván meg, utolsó napjaikban mindkettőnek lehetetlenné téve a táplálkozást. Mily szatira a sors

tól, hogy az ország két ily dúsgazdag embere, a ki százaknak meg százaknak adott kenyeret, maga éhhalállal haljon.

A most elhunyt *Károlyi Gyula* grófról nem e szomorú alkalommal emlékszik meg először lapunk. Sokkal korábban lett ő már közéletünknek feltűnő alakjává, semhogy ismeretlen maradt volna a nagy közönség előtt.

1884-ben, mikor a keresztények és izraeliták között kötendő házasságok tárgyában benyújtott törvényjavaslat vala napi renden, *Károlyi Gyula*, a ki addig nem vitt a politikában zajosabb szerepet, feltűnővé lett amaz agitációja által, mely a főrendiházban a kormányjavaslat megbuktatására vezetett.

Újra nagyobb körökben vált neve emlegetetté azon alkalommal, mikor a sebesültek és betegek ápolására a vörös-kereszt-egyesületnek egész Magyarországra kiterjedő szervezésére ő felsége bizodalma őt választván ki, ő mint annak egyik főalapítója s míg csak erejét bírta, buzgó elnöke, oly fényes sikerrel állott elő.

Mind a két alkalommal bőven ismertették közéleti tevékenységét, miért is ez alkalommal inkább csak azokra kívánunk kiterjeszkedni, melyek őt mint kiváló egyént jellemzik.

A *Károlyiak*at főképen az különböztette meg az országnak ma már szerencsére ritkuló, de korábbi időkben nagyszámú idegenkedő főúri családjaitól, hogy azonosítani tudták magukat a nemzettel, ott voltak védelmezői között, s példájokkal, áldozatkészségükkel minden téren elősegíteni igyekeztek a nemzet boldogulását. Ez szerző meg nevének azt a népszerűséget, melyhez hasonlóval nagyon kevés magyar mágnás család dicsekedhetik.

Gyula gróf szigorúan a család e nemzeti hagyományaihoz növekedett. Atyja, a ki a közéleti alkotásokban mindig ott volt a legelső között, korán megértette vele, hogy a nagy vagyoni, magasszületés, kiváló társadalmi állás csak akkor mondható meg is érdemeltnek, ha a köznapi mérték meghaladó kötelességek teljesítésével jár együtt, s hogy ezek alól a sors által megkülönböztetett ember nem vonhatja ki magát a nélkül, hogy kellemetlen visszahatást ne vonna magára.

Atyja úgy, mint lelkes anyja, *Zichy Karolina* grófnő, ugyanama két nővér egyike, kiket *Petőfi* is megénekelt (a másik nővér *Batthyány Lajos* grófnak volt neje, majd kegyelettel tisztelt özvegye), már korán megtanították szeretni a hazát, melyben a jó sors neki annyi félteni valót juttatott s a nemzetet, melynek diszére válni volt kívánva. Megtanulta, hogy a földetnemes csak birni, hanem szeretni, megtartani, sőt gyarapítani kell, mert az anyagi függetlenség és jólét hatalmas segítő annak, a ki jót, nagyot tenni akar. Megtanulta, hogy az okos takarékosság nem ellentétes a nagy urasággal, ellenben a fölösleges fényűzés vagy éppen pazarlás bűn, nemcsak önmagunk, hanem a nemzet ellen is, melynek szüksége van olyanokra, a kik jó szándékaik kivételében szilárd anyagi helyzetre támaszkodhatnak. A helyes gazdálkodás s a helyen való áldozatkészség vezérelv volt a *Károlyiaknál* és *Gyula* grófnak e vezérelv a vérébe ment át.

Nem nevelték a világtól elrekesztett külön főúri légkörben; hogy az életet ismerje, azzal érintkezék s benne okosan élni tudjon: őt is, mint a többi testvéreket, köziskolába adták, s a gymnasiumot a budapesti kegyesrendiekéül végeztették velök. *Gyula* utóbb a bonni egyetemre ment s mint egykor atyja, — legbensőbb barátjával, *Széchenyi István*nal, — ő is beutazta, ismételve is, a külföldet, hogy lássa a világot. Volt egyszer *Amerikában* is sokat időzött *Svájcban*, a szabadság földén, hol édes anyjának genfi háza gyülekező helye volt az ország felszabadítása érdekében működött magyar emigránsoknak. A fiatal gróf ez időben többször végzett politikai megbízatást is.

ERSZÉBET ÉS KLOTILD FŐHERCEZGNŐK ARCZKÉPEI.

Vastagh György festménye a Képművészeti társulat től kiállításából. — József főherceg ő Fensége tulajdona.

Atyja a gazdálkodásra is korán rászoktatá. Még egészen fiatal ember volt, mikor önálló kezelésére bízta össze öröklött ősi javait, saját kezelése alatt esúpan szerzeményi javait tartván meg, melyekből később két hitbizományát alkotá. *Gyula* gróf közpályáját *Hevesmegyében* kezdte, hol 1861-ben aljegyzővé választottat, mely állását azonban az alkotmányos fölvilágítás rövid időszaka után letette s egyedül a gazdálkodásnak élt. 1871-ben nősült meg először, nőül vevén unokanővérét, *Károlyi Georgine* grófnőt, *Károlyi István* gróf unokáját, ki egy leány- és egy fiúgyermek hátrahagyása után egész fiatalon halt meg.

A lesújtott férj munkában keresett fájdalomra balszámot s annál nagyobb buzgósággal

gazdálkodott, mennél inkább szaporodtak a birtokok, melyeknek kezelését atyja az ő gondozására bízta. Gondos, rendet tartó, mindenre kiterjedő figyelmi gazda volt, humánus, résztvevő ura tisztjeinek és családjeinek, kik aztán hűségükkel, buzgalommal versenyeztek meghálálni jószágát.

A politikában, a főnnebb említett egy esetet kivéve, nem igen szerepelt, noha a főrendiház tagja s egy időben jegyzője is volt. A kápolnai kerület két ízben (1872—1878-ig) képviselőjévé is megválasztotta, a mikor is a képviselőházban a *Sennyey-féle* töredékhez tartozott.

Utóbb azonban az egyleti téren működött. Évekig volt elnöke a mindszentapátfalvi ármentesítő társulatnak, s midőn atyja 1877-ben elhalálozott, ennek helyét foglalta el az ország előkelő intézeteinél, így az általános biztosító társulatnál, a földhitelintézetnél, az első hazai takarékpénztárnál, míg a magyar írók segélyegylete felügyelő bizottságának nagybátyja, gróf *Károlyi István*, halála után lett elnöke.

Évekig gyászolta első nejét. Később új családot kívánt alapítani s újra egyik unokanővérét s ugyancsak a főthi gróf unokáját, *Pálffy Geraldine* grófnőt vette el, ki három leány- és egy fiúgyermekkel ajándékozta meg.

Boldog családi körben, köztisztelettel környezetten, oly vagyon birtokában élhetett, mely módot nyújtott betölthetni minden vágyait. Majorreszkója egy fényes nevű nagy nemzetségnek, előkelő vezértagja a főúri társaságnak, bizalmi embere az uralkodónak, ki őt valóságos belső titkos tanácsosának nevezte ki s vendégül palotájában is megjelent; mint a vöröskereszt-egylet elnöke sűrű érintkezésben van az uralkodó fivérével, *Károlyi Lajos* főherceggel, ugyanez egyesület helyettes védnökével s általa az udvarral; szép daliás külsővel s egy évszázadot ígérő egészséggel, birtokában azoknak a tulajdonoknak, melyeket a természet megadhat, nevelés kifejlesztet: lehet-e képzelné a világon irigylésre méltóbb életet, mint a minő neki a gondviselés kegyelméből osztályrészt jutott?

S valóban ilyen is volt élete az utóbbi évekig. Ekkor megtámadta egészségét az alattomos kór és megkeserített számára minden áldást, melyet a jó sors reá halmozott. Éveken át viselte szervezetében a gyilkos kóranagyot, lelkében annak kínos tudatát, hogy baja nem gyógyítható. Maga előtt látta atyja kínos végét, csak-hogy míg ezt egy hosszú élet végén, jóval túl a hetvenes éveken törte meg a kórság: őt életének delén fenyegette s érte is el ugyanaz a végzet.

Még csak ötvenhárom éves volt, mikor kiszenvedett. Gyászoló édes anyja, megtört ifjú özvegy, bánatos testvérek, zokogó gyermekek — köztük a legkisebb még csak három éves — álltak körül betegyát, melyben számára már megváltás volt a halál.

IDEGEN FÖLDÖN.

Az orosz határtól Párisig.

Jurjevskaja Katalin hercegnő emlékiratai.

XI.

Mióta Párisban lakom, otthon sok történet, mit annak idején lehetetlenségnek tartottunk. Így például az uralkodóház családtagjai nem részesülnek egyforma megtisztelésekben, ho-

lott a boldogult cáznak sokszor szemére vetették, hogy a trónörökösön kívül a család többi tagjait alig ismeri. Már pedig, hogy ez nem így volt, arról azok tehetnek tanúságot, kik a mostani rendszer alatt az egyszerű főnemesség soraiba helyeztettek.

Nekem soha eszemágában sem volt azon előjogokra igényt tartani, melyek az uralkodóház tagjait megilletik.

A mit a császár e tekintetben elrendelt, annak magamat alávettem, de annál többet sohasem követtem, s mégis alig linné valaki, hogy mind ama gyűlölet és rosszakarat, melyet ellenem kifejtettek, ily kicsinyes dolgokból fejlődött.

A mostani császárné kivételével egyetlen egy nagyhercegnő sem akart elfogadni, míg csak a boldogult cázár e tekintetben oly intézkedéseket nem tett, melyek a további ellenszégülést végképen megszüntették. E szomorú viszonyok alatt leginkább én szenvedtem szegény gyermekeimmel és rokonaimmal. A sok apró tiszúrás ellen panaszt nem emelhettem, mert az a cázár még jobban felfingerelte volna, ha pedig sokat eltértem, végre oly szemtelenségekre vetemedtek, melyeket el nem nézhettem. A trónörökös nagyherceg második gyermeke keresztelésénél a császár különös parancsára meg kellett jelenem, habár maga a cázár ezen kellemetlen szertartásalól felmentett, a midőn a szokásos látogatást ágyban fekvő nejenél megtettem. A császár parancsa azonban oly határozott volt, hogy az ellen fel nem szólhattam.

Oly fontos szertartásnál, mint a trónörökös fia megkeresztelésénél, az egész udvar külön meghívókat szokott kapni, melyek a főudvarmester előterjesztése szerint a császár parancsára adattak ki. Más alkalommal e meghívók parancs alakjában eszközöltettek, de kereszteléseknel a kissé rideg forma mellőzésével, névre szóló jegyek küldettek az illetőknek. Velem készakarva azt a csúfságot tették meg, hogy *Dolgorucki Mihály* Pavlovics nagybátyám jegyére nevetem is oda írták, habár házánál csakis gyermekkoromban töltöttem néhány esztendő, de azóta legfeljebb látogatóba mentem családjához egyszer-kétszer egy esztendőben.

Nagybátyám udvarmestere rögtön elhozta a meghívót, melyet a császárnak megmutattam s egyúttal kijelenttem, hogy a szertartáson most már semmi szín alatt nem fogok megjelenni.

A főudvarmester azzal mentegetőzött, hogy írniok tévedésből irták nevémet *Dolgorucki Mihály* jegyére. Az illető írniok pedig sehol sem volt hamarjában feltalálható, mert nevezetes módon ép az napon, midőn a dolog szőnyegre került, egy évi szabadsággal a Kaukázusba utazott ott lakó rokonaihoz.

Ha a bűnöst vagy a szamarat nem tudjátok előállítani, — mondá a cázár szelid hangon, — úgy azt vonom felelősségre, kit nyakon csíphetek.

E kijelentés körülbelül annyit tett, mintha a főudvarmester állását elvesztette volna. Három órai halasztás kért a cázártól, hogy a dolog végére járhasson.

Ez idő alatt maga a trónörökös járt a cázárnál, azzal a kéréssel, hogy *Adlerberg* gróf e tekintetben kérdőre ne vonassék. A császár nem tágitott, sőt annyira megharagudott *Adlerberg* fondorkodásai miatt, hogy ez többé meg nem jelenhetett előtte. Végre magamra vettem a kényes ügy elintézését és betegséget szinelve, az udvarmesterei hivatalnak elmaradásomat formázóleg bejelentettem. Erre azonban ugyanezen az úton oly parancsot kaptam, mely a cázár nevében megjelenésemet kötelességemmé teszi. Már csak azért is meghajoltam a vett parancs előtt, nehogy ellenségeim kárörvendvé kinevesenek, de azt is feltettem magamban, hogy az ünnepegy alkalmával a gyáva hadat meg fogom szőgyenyíteni. Az udvari méltóságok, nemkülön-

hogy a többi hölgyek előtt szó nélkül elmenve, egyenesen hozzám jött és karján a padsorba vezetett. Ez ugyan máskor is megtörtént, de ezen alkalommal annál inkább jól esett, mivel némely arczokon a káröröm bizonyos kifejezését láttam. *Adlerberg* gróf a szertartás után birtokaira vonult vissza, honnan csak a cázár halála után jött ismét a fővárosba.

A császár nem igen avatkozott be az egyes családok viszonyaiba, melyek az udvarhoz közel állottak, sőt nem vette szívesen, ha közbenjárását némelykor igénybe vették, de viszont nem tűrte az udvari pletykákat, melyek tán sehol a világon oly mérvben nincsenek divatban, mint épen nálunk, Oroszországban. E szerencsétlen állapot leginkább onnan ered, mivel a férfiak ép úgy, mint a nők, nagyon felületes nevelésben részesülnek, a komolyabb foglalkozásokhoz aztán nem igen tudnak hozzászokni.

A cázár, ki úgyszólván egész életében beteges volt, különös gondot fordított arra, hogy udvarhölgyei a szolgálaton kívül is magukhoz illő társaságokban forduljanak meg, és így az úgynevezett palotai estélyek, melyeket egymásnak adni szoktak, lassanként megszűntek.

Ámde a császárné halála után megszűnt a felügyelet és a trónörökösné udvarhölgyei újból felélesztették a régi szokást. Egy alkalommal *D. grófné* névtelen levelet kapott, melyben egy jóakaró barátnéja arról értesítette, hogy férje *S. hercegné*vel naponta egy harmadik helyen találkozik. A dolog végen nagyon szomorú lett, mivel az illető hölgyek férjei életre-halálra való párbajt vívtak, és míg *D. gróf* a helyszínén meg halt, *S. herceg* két héttel utóbb került a sírboltba.

Alig hogy a véres dráma áldozatait eltemették, küldt, hogy az egész dolog merő koholmány volt, melyet *D. grófné* valamely rosszakaró barátnéja oly célból dobott a két nő közé, hogy őket összeveszítse. A halálos párbajoknak hosszávége nem lett, és ha a dolognak végére jártak, többnyire holmi haszontalan mende-monda sült ki belőle. Kérésre a császár nemcsak a legszigorubb büntetéseket szabta ki mindazokra, kik valamely párbajban szerepeltek, hanem egyszersmind elrendelte, hogy párbajozók sem a hadseregben, sem pedig vala-

GRÓF KÁROLYI GYULA.

Bezzar Gyula festménye.

ben a főnemesség felvonulása majdnem két óráig tartott, mely idő alatt ablakomból meglestem az alkalmat, midőn nagybátyám családostól megérkezett. Ekkor lakosztályomból a nagy fekete márvány lépcsőn keresztül a nagy terem felé mentem, hol a tolongás miatt alig lehetett járni.

Midőn a testőrség közt elhaladtam, *Adlerberg* főudvarmester elé lépve, fenhangon tudtára adtam, hogy meghívom otthon hagytam s így e nélkül kell a terembe lépnem, mi azonban nem kellett volna megengedni. A furfangos német azonban oly zavarba jött, hogy megszólításomat válasz nélkül hagyva, mélyen meghajtott a magát.

A templomban a császár azzal tüntetett ki,

mely más hivatalban nem szolgálhatnak, az udvartól pedig mindenkorra ki vannak zárva. Eleinte még akadt néhány hevesvérű fiatal főúr, kik a most említett császári ukáz daczára jobbra-balra verekedtek, de midőn egy *Mescerszky* herceg az efféle vétség miatt mint közkatona a Kaukázusba került és pedig oly kikötéssel, hogy valamikor még altisztségre sem viheti; midőn továbbá két dúsgazdag fiatal főúr tíz esztendőre a kronstadti vár börtönébe jutott, mivel egy párbajban mint segítők szerepeltek, az erős szer használt és a párbajok végképen megszűntek, sőt még külföldön sem mertek verekedni, mert az ukáz szigorú rendelete az elkövetett bűnt az esetben ép úgy sújtották, ha az nem itthon, hanem külföldön követték el. Hasonló

módon elejét vétettem a könnyelmű adósságsi-nálásnak, mely különösen külföldön lakó nemességünket tette tönkre

Igaz ugyan, hogy nálunk még óriási vagyonok vannak, melyeket nem egykönnyen lehet elpredálni, de mindamellett az utolsó ötven év lefolyása alatt aránylag több család pusztult el, mint más országokban. A szentpétervári klubokban évenként 50—60 millió rubel kerül a játékszalagra és ezen roppant összeg kétharmada külföldre vándorol, mert uraink leginkább idegenek kedvéért játszanak oly nagy pénzben.

Ezen visszás állapotnak némileg véget vetett a császár tilalma, mely szerint kártya-adósságok be nem hajthatók, és be sem követelhetők, még az úgynevezett nemesi klubokban sem, hol előbb a hitelbe eljártosított pénzt kizárás terhe alatt huzonnegy óra lefolyása előtt meg kellett fizetni. Most tehát legfeljebb oly dúsgazdag emberek játszanak egymás közt, kiknél néhány százezer rubel évenként számba sem jön.

Párisban az orosz főúri gyarmat tagjai leginkább fényes fogatokra, estélyekre és ehhez hasonló mulatságokra költenek sokat, de egyéb hibákat alig vettem észre. Ez pedig leginkább onnan ered, mivel a francia főnemesség keveset kártyáz, hanem más úton költi el pénzét.

Eszembe jut ilyenkor fiam, kibem nagy szomorúságra a faj minden hibáinak csiráját látom. Talán ily úton kell hibáimért bünhőd-nöm, — vagy pedig meg fog változni? Hiszen azt mondják, hogy a dicőült császár is szilaj, dévaj és játékos volt fiatal korában, de szíve soha sem lehetett rossz, ezt nem hiszem, mert ilyesmi az emberrel születik és soha nem változik. A mult héten elvittem fiamat a Père-Lachaise temetőbe, hol az ötvenes évek elején itt meghalt idősb fivérem nyugszik, ki utolsó órájában kijelentette, hogy semmi szin alatt a családi sírboltba nem akar jutni. Temessék el ott, hol meghalt.

A gyermeke nagybátyja síremléke a legcsekélyebb benyomást sem tette, ennél sokkal inkább érdekelték a sírok közt járó-keelő emberek.

A multkor azt kérdezte tőlem, miért nem megyünk vissza Szent-Pétervárra, hol a téli palotában oly nagy lakásunk volt, vagy pedig tulajdon házukba, melyben most senki sem lakik. A párisi élet nincs inyére; a katonák kicsinyek és piszkosak, meg aztán hol lehet a francia császár látni, mivel ő még soha sem találkozott az utczán, míg Szent-Pétervárot legalább vasárnaponként láthatta a császár, midőn a Péter-Pál templomába ment.

Kiterő válaszaim nem elégtették ki a gyermeket. Folytonosan zaklat és kérdés, még pedig oly dolgok után tudakozódik, melyekhez most még nem is érthet.

Bátyám tanácsára arra kértem a császárt, engedné meg, hogy a fiút a nemesi apród-nevelőháza adhassam, hol fivéreim elég gondos nevelésben részesültek. Kérvényemben kiemeltém ama szándékomat, mely szerint bizonyos tekintetekből tulajdon családi nevem alatt kívánám felvételét, melyet meg azon esetre is megtartana, ha a hadseregbe lépve, tisztí rangot nyerne.

A császár válasza sokáig késett, végre a nagykövet tudomra adta, hogy kéréssem legfelsőbb helyen nem vétett figyelembe, mivel gyermekeim velem együtt a bíróságtól mindenkorra száműzve lévén, orosz alattvalóknak nem tekintettek.

A csapás nem jött váratlanul, s így alig lepett meg, de azért súlya alatt összerokádtam. Bátyám azzal vigasztalt, hogy a császár haragja idővel el fog múlni, s így ezen parancsát ép úgy vissza fogja vonni, a mint a vagyonom elkobzására vonatkozó rendeletet magától, minden közbenjárás vagy idegen pártfogás nélkül néhány hét múlva visszavonta.

Csak hogy e tekintetben más szempontból indult ki, a mennyiben birtokaim elkobzását a világ haszonlesésből történnék nézhette volna, míg a száműzés ily eles bírálat alá nem kerülhet.

Feltettem magamban, hogy az elutasító végzés nyomán meg egy újabb kérvényt nyújtok be a császárnak, melyben száműzetésem megszüntetését kívánom.

Ezt leginkább azért tettem, nehogy hallgatásom dacolásnak, vagy pedig beleegyezésnek tekintessék. Hivatkoztam a boldogult császár végrendeletében kifejtett azon akaratára, melyben azt óhajtja, hogy Oroszországot semmi szin alatt

el ne hagyjam, sem pedig gyermekeimet másutt ne neveltessem, míg e részben még ezentúl megállapítandó végso akaratainak újabb kifejezést nem adand. Ezen okmány híteles másolatát kérvényemhez mellékelve, kijelenttem, hogy annak másik eredeti példánya az állam titkos levéltárában van letéve, honnan azt, — ha a másolat elegendőnek nem találtnék, — megtekinthet végett bármikor kivethetik.

A titkos levéltár nem foglalja ugyan magában az uralkodóház tagjai által kiállított okmányokat, de a fentemlített végrendeletet a császár leginkább azért helyeztette el ott, nehogy a családi levéltárból illetéktelen kezek által elidegeníttessék. Csak hogy a nemeslelkű fejedelem rosszul ismerte utódját és ennek tanácsadóit.

Ugyanis a császár a kérdéses okmányt tüstént atyja halála után kivétette az állam titkos levéltárból, tanácsadói pedig oda nyilatkoztak, hogy az általam bemutatott eredeti végrendelet annak hamisított másolata lévén, emélfogva figyelembe sem vehető.

Most tehát megtudtam, miért kellett gyermekeimmel együtt hazámat elhagyni, miért tagadják meg tőlem azon név viselését, melyhez jogom van!

A sokféle motozások és egyéb kutatások csakis oly czéltől történtek, hogy az eredeti végrendeletet tőlem elrabolhassák.

Nem hiába akarta a boldogult császár, hogy e fontos okmányt még életében biztos helyre küldjem megőrzés végett, és miután azt találtam mondani, hogy az állam titkos levéltárában elhelyezett egyik példány onnan csak nem vesztet el, könyves székkel a következő szavakat mondá, melynek értelmét csak évek múlva fogtam fel:

— Ne feledd, kedvesem, hogy egész életemet arra szenteltem, hogy Oroszországban az igazság és a törvény szentségét megállapítsam. De ez nem sikerült; még sok egyéb átalakuláson kell átmenünk, míg a törvény tisztelgetéséhez hozzá szokunk. Az elmúlt évszázadok hibáit egy ember rövid élete alatt nem lehet igazán jóvá tenni.

Hónapok multak, míg második kérvényem elintézése Szent-Pétervárról megérkezett.

A nagykövet magához kéretett, mivel valami hivatalos közölni valójára lenne, mit levélre vagy ízenetre nem bizhat.

Bátyám azt tanácsolta, hogy a meghívást egyszerűen utasítsam vissza. Hivatalos közlemények írásban is kiadhatók, ha pedig a nagykövet valami szóbeli izennel lenne megbizva, ám jöjjön hozzám. Nem kell ugyan valami kellemetlen meglepetéstől vagy bajtól tartanom, mert az erőszakoskodások ideje legalább külföldön egészen lejárt, de a szóbeli izenet módját valószínűleg azért választották, hogy arra más alkalommal hivatkozás ne történhessék. Bátyám ezen felfogása ellen nem lehetett kifogásom, csak hogy a visszautasítás módja iránt nem voltam tisztában. Sokkal jobban ismertem embereink furfangosságát, de különösen G. gróf szolgálalkúságát, ki arra már régen elkészült, mit tegyen, ha esetleg a követési palotába előjenni nem akarnék.

Azt feleltem néhány rövid, de határozott hangon írt sorban, hogy a nagykövet igen lekötélezze, ha nekem a hivatalos közlemény értelmét röviden megírná, nem lévén azon helyzetben, hogy e napokban meglátogathatnám.

Levelem válasz nélkül maradt, s miután azt megsürgetni nem akartam, Szent-Pétervárra fordultam és pedig oly emberekhez, kiktől tudtam, hogy ügyemben legfeljebb harmadik kéz által fognak eljárni. E lépésemnek meglepő gyorsan lett sikere, a mennyiben arról értesültem, hogy bizonyos alkudozásokról van szó, melyek keresztülvételével a párisi nagykövet, esetleg egy különösen e célra Párisba érkező közvetítő van megbizva.

Jó lenne, ha az utóbbinak megérkezését bevárva, a többi tetszésem és belátásom szerint intézném el.

Más szavakkal pénzzel vagy egyéb kárpótlással el akarják tőlem az eredeti végrendeletet venni, melynek reám vonatkozó intézkedéseiről már régen önként ünnepélyesen lemondottam, csak hogy további zaklatásoktól ment legyek. Igéretük és egyéb ajánlatok legfeljebb vérgézenének, miután azokat semmi szin alatt el nem fogadhatnám, legcélszerűbb lesz tehát, ha mindezt megelőzve, a kérdéses okmányt a császár rendelkezésére bocsájtom.

Mily úton lenne ez legkönnyebben keresztül

vihető, erre nézve sokáig nem voltam magammal tisztában, míg a véletlen segítségemre nem jött. (Folyt. köv.)

EGY FEDEL ALATT KÉT OTTHON.

Irta:

BAKSAY SÁNDOR.

— Tehát a pályadíj három francia baraczk, melyből egy a nyertesnek a kezébe, kettő pedig a két vesztesnek a fejbubájára fog kiadatni, — szólt a festő.

— A pályaművek betérjesztési határideje vasárnap déli 12 óra . . . folytatta a patikárus.

— Hohó! — tiltakozott a festő — azt gondold, két olyan rajz két dűda, a melyet egy lélekzettel felfújhat az ember, egyiket a másik után?

— És egy szép predikáció, — folytatta a káplán, — csak úgy terem, mint a pilula? Egy gramm fűrészpör; egy gramm kenyérbél; aque destillate guttae tres: misce, da, signa?

— Fordítsz egyet komám a zsákon; aztán misce, da, signa . . .

— Persze! mind így gondolkodik a hitetlen világ. Textust is bajos az ilyen predikációra találni; hát még a dispoziáció, az elaboráció? Hát az invenció! Hát az argumentáció, hát az applicáció? A tárgy felfogása magasabb világnézetből; a keresztényi irány; külön kulcsok a szívhez, az akarathoz, az értelemhez; a példák, a metaphorák . . .!

— És amphorák! — egészítte ki a patikárus. — A kinek francia baraczk kell, izadjon meg érte.

— Jó! — felelt a festő. — Tehát 36 óra! Holnapután délből itt leszek a rajzzal.

— Én pedig holnapután délelőtt 9 órakor predikálni fogok a tárgyról! ígerte a káplán.

— Szent a béke! — fejezte be a patikárus. — Én pedig holnapután délből fel fogom olvasni az írott rajzomat. — Kiki saját felfogása szerint!

Ugy látszik, a pályakérdés tárgya egy ugyanazon jelenet, melyet a három jóbarát három külön műfajban fog megörökíteni. Pályadíj három francia baraczk, egy a nyertesnek kezébe, egy-egy a vesztesek fejbubájára. Pályázati határidő vasárnap délből; pályabíró a szolgabíró, ki az eredményt kedden délből fogja kihirdetni.

A vendégek eltávoztak. Éjfélre járt már az idő, de a patikárus fenmaradt és megírkanította a pályaművét, a mint következék.

Hárman guggoltunk kácsa-lesen, a tó három oldalán. A fiatal festő, — a ki két hét óta vendégem, s a pusztá minden kugélmjéről vázlatot vett már, — a tó farkánál; a káplán a nádas-szélben középtájt; a patikárus, a ki magam volnék ha volnék, a felső végén. Látni való, hogy mind a három olyan ember, a kinek kapája a puszta.

Löttek is vak sötétig; kivált a káplán, egymás után szedte le az állatot. Kettőt addig, míg a másik kettő egyet.

A patikárusban feltámadt az irigység, mert míg a tóhoz jutottak is cserkészve, a kis atya két súldóval demonstrált a másik kettő egy-egy zsákmánya ellen. Már akkor összesűgtak, hogy a tónál megréfláják a kis atyát, a ki bátor ember volt, csak a szarvas jószágától félt szerfelett.

Mikor legutóbb kisütötte fegyverét, a dörrenés után nyomban tompa mély bömbölés reszkettette meg idegeit.

«Bömbbömmömmöm, bö-ö-ö-ömmömmöm!»

— Induljunk haza, atyafiak! késő van!

— Ne csak induljunk pedig, hanem kotródjunk! — felelt neki a patikárus. Hallod-e azt a

— MEGLÁSSÁTOK EBBŐL A KÖLYÖKBŐL MÉG ÖREG BÍRÓ LESZ VALAMIKOR. Szobonya Mihály rajza.

kivert bikát? Nem jó lesz vele találkozni. Bömbbömmömmö-ö-ömmöm!

— Megvárjátok hát! Együtt menjünk! Merre vagytok?

— Erre ne jöj, mert itt bömböl valahol. Kerülj inkább a tó farka felé, ott majd találkozhatunk! Bömbbömmömmö-ö-ömmöm!

— Merre vag? piktör? — kiáltott most, s elindult igen bátran a tó farka felé, de alig ment egy puska lövésnyire, már szemközt hallotta a rémületes bömbölést.

Visszavonult gödrébe, s ott várta be, míg a fenevad másfelé veszi útját.

A két czimbora pedig, koronként ismételve a bömbölést, a túlsó szélén összetalálkoztak s kacagva vette útját hazafelé.

Könnyű szívvel lépkedtek, csak a zsákmány volt kissé nehéz. Egy-egy nyúl a tarisznyában, s a szíjjakra kötve kácsák és ludak.

— Juhász Mihály uramnál még világít az ablak, meg pedig mindkét szobában. Bezörgünk nála, s lerakjuk a terhet. Holnap reggel majd haza hozza.

Beléptek a végső ház udvarára; s betekintettek az első ablakon. Együtt volt az egész család. Mihály gazda ez nyáron vesztette el a fiát is, a vejét is. A két erős fiatal ember egy héten feküdt meg. Pénteki napon kilelte őket a hideg, beleestek a hagymáz betegségbe, két doktor is járt mind a kettőhöz, kivált utolja fel; hét templomban imádkoztattak értök, de csak nem hallgatta meg őket a kegyelmes Isten. Ott maradt utánuk a sok por, a sok pilula; az iskátulákat

alig bírja rejtegetni a gyerek elől; a sok orvos-ságos üveg, ki félig, ki egészen tele. Győzte az ember utánuk fizetni a doktorkontót, a patikakontót; mert az nem telik ki a szekurás pénzből, noha két társaságnál is voltak szekurálva.

A fiának két árvája is maradt. Azok anyjostul ott vannak aházánál, hiszen úgy is azokra maradt, a mi maradt. Im az özvegy leánya is hazajött. Kikapta ugyan a jussát, mert husz forintos földet iratott rá az apja, mikor férjhez adta, de azért csak hazajött a Zsófi a két kis lányával. Csak nem vetheti ki, ha már a nyakára jött. Ott a kis szoba. Húzza meg magát benne az árva, ha már a napa nem tűrhette.

Úgy van bizony. Egy fődél alatt két otthon. Emitt vidáman lobog a tűzhely lángja. Öreg szülém most suhintja a tészta levest, melynek illata mind Istvánka, mind Jánoska szunnyadó lelkét feleleveníti. Nem szoktak ők ilyen későn vacsorálni, de öreg apámuram most jött meg Budapestről egy kocsi széna árával. Azért késtek. Istvánka egy napos oskolás meg, nagypapa nem is látta, mióta oskolába jár. Ez az oka, hogy öt óra hosszat kalap a fejébe, tarisznya a nyakába, hadd lássa a nagypapa is. Mert micsoda egy oskolás gyerek bokrétás kalap nélkül és tarisznya nélkül?

És egyszersmind tudomány nélkül, a mi miatt már a mai napon összeütökölése is volt öreg szülémmel. A mint hazajött délután négy órakor, menten lefogta az öreg szülémet, hogy kérje ki tőle a leczkét, mert ő már tud olvasni. Ime: me-, -u, -se, -te: must.

Az öreg szülém ki akarta igazítani. Nem jól mondod, fiam. Úgy kell azt mondani, hogy em, ú, -es, -té: must.

De Istvánka nem hagyta az igazságát; szembe szállt az öreg szülémmel, hogy jobban tudja azt a tanító úr; a mire az öreg szülém pokol tüzére kívánta a tanító úr tudományát az Istvánka Abéczejével együtt. Nem is igazi Abécze az, mikor az öreg Á sincs benne! Mióta az a nagy adó van, az Abéczét is kiforgatták.

Istvánka ez órától kezdve kezdi kicsinyelni az öreg szülémet. Világos, hogy a nagypapa után ő az első a háznál, és nem öreg szülém, a ki azt sem tudja, hogy me, u, se, te: must.

Hát az a kis stréber, a ki erőnek erejével az anyjára kapaszkodik föl. Meglássátok, ebből a kölyökből még öreg bíró lesz valamikor! Ni! hogy ágaskodik már is.

Megveti a lábát az anyja térdén, lódit magát egyet; átkapja az anyja nyakát, s egy pillanat alatt ott van az igazi helyén.

A mihez férne már egy-két szó, mert a kölönöz olyan nehéz, mint egy kőso.

De az anya nem érzi azt. Magához szorítja és összecsokolja a kőso.

— Édes kis árvám te!

Halkan lopóztunk a másik ablakhoz. Csönde-sebb és szomorúbb otthon, mint a másik: de azért talán még áldottabb. Itt teresebb a gond, tehát mélyebbnek kell lenni a szeretetnek. Nem a kicsi hazudzik a nagynak, hanem a nagy a kicsinek. Mit volna rácsapkodni a gyöngö tes-tére ennek a kis meztelen léleknek, s belévetni a fürdő dézsába: csak hogy szív kellene hozzá, a ki azután bírná hallgatni a szöpögését. — Hát a diplomácia mire való, mely vele születik minden anyával? . . .

— Meled! mödsüti az újjamat!

— Egy csöppet sem meleg! Nézd, az én ujjamat sem süti!

— Hided! mödfázsot benne!

— Egy csöppet sem hideg! Nézd aranyocskám, olyan jó langyos, mint a cukros tej!

— Adjon hát cukros tejet!

— Mindjárt lesz, csak előbb megfordúnk.

Megfordúnk az aranyos Juczika. Te meg Juliska szaladj, osztán gnyjts tüzet, forralj egy kis cukros tejet.

De Juczika tudja már azt, hogy a cukros tej csak a mesében van, azért ellene mond a Julis tüntető mozdulatainak. Anyikának szabad hazudozni, de Julisnak nincs hozzá joga.

— Fördödjön meg hát a Julis is!

— A Julisnak nem szabad megfordódni, mert annak nincs piros köténykéje. — Jaj de szép piros kötény! Osztán fodros is. No ha nem fürdesz, mindjárt oda adom a Morzsa cizciának. Gyere Morzsa! Ugy-e te jó kis Morzsa vagy, megfürdesz? Jaj! Hamar! Nézd a Morzsa azt mondja, hogy ő megfürdik, ha neki adjuk a piros kötényt.

Morzsa. A két család közös tulajdona; noha a tésztalevest rendenként a nagy házban kapja, de szünőráit mégis jobb szereti emitt tölteni. Amott, a két gyereket alig bírja körmeivel rendben tartani, örök civődölés az élete; szabadul is közülök, mihelyt szerit ejtheti, és menekül ide, hol áldott béke honol, és az uralkodói forma: örök czirogatás kisleány kéztől.

Morzsa a hozzá intézett felhívásra nagyot nyujtódzik, nyalja a szája szélét a piros kötény hallására, és Juczika enged az utolsó argumetumnak. Az anya homlokon esköljö s beleteszi a fürdődézsába, melynek vize se nem meleg, se nem hided, se nem langyos.

— Édes kis árvám te!

— Elég is lesz már! — szólt a patikárus — most már bezörgetek.

— Mihály gazda! — kiáltotta a másik ablakhoz visszalépve — itt ezen két tarisznya vadmadár. Resteljük már tovább czipelni, hozza be kend holnap reggel.

— Szivesen tens uram! — szólta a gazda ki-
lépve a tornácra — Tessék ide adni.

Tessék ám! de mit? Mig ők a másik ablakon szemlélődtek, azalatt a kacsák elröpültek s a gazemberek a tarisznyákat is magukkal vitték — nyulastul!

— Hujhuj! — káromkodott a festő. — Én már az orgiát is elterveztem, a kire meghívom az egész czéhet a «Tyűkretrecz»-be. Fanyelű bieska, soroksári brúg, vadlúd, puncs és ugri karcos! Hujhuj!

Hova levél te, szebb reményeimnek Korán kiégett hajnalcsillaga? Keresni foglak, hasztalan kereslek. Vagy még meglátjuk egymást valaha?

A patikárusnak is elesipte a kenyerét a tyűk. Ő is elosztogatta már in idea a vadjait. Kettő a zsidó dokornak, kettő a magyar dokornak, kettő a helybeli patikárusnak. De most mind oda!

Az az ábránd elenyészett,
Az a légvár füstgomoly,
Az a vadlúd, az a reznek,
Az a gojzer nincs sehhol!

Szidták a tolvajt, mert bizonyosra fogták, hogy kétlábú volt, akár ki volt. Négylábú nem bírta volna a tarisznyákat.

Pedig a kétlábú ott kullogott mögöttük a tóparttól fogva egész a Mihály gazda házáig.

Mert volt a káplánnak magához való esze, anyyi, a mivel meg tudta különböztetni a bika-bömbölést az ember-bömböléstől, de nem akarta kedvüketrontani. Óvatosan utánuk lépkedett, törve a fejét a visszatorlason.

A véletlen kezébe adta ezt a módot, mikor a két czimbora a Mihály gazda ablaka alatt letette a tarisznyáját, s a tarisznyák őrzetlen maradtak, míg gazdáik a másik ablakon folytatták tanulmányukat.

Egy pillanat alatt felkapta mind a kettőt s megvonult velök egy tamarix-bokor alatt; ott várta be a dolgok további fejlődését. Hallotta a kétségbeesett szavalmányokat, kísérté őket hazáig, megvárta, míg gyertya gyúlad a laboratóriumban, akkor rájuk zörgetett.

Bömbölve fogadták. Bömbömbömmömön mö-ö-ö-ömmöm!

De azután rögtön s egyszerre kérdezték mindketten:

— Nem láttad a tarisznyáinkat, hé?

— Debizony láttam; az a bika vetteszarvaira. Kétszer-háromszor felvetette a levegőbe, azután ismét szarvaira kapta és elszárgult vele Kuká-lia felé. Szerencsétlen koczapuskások! Már most hova lesztek? Elsüllyedtek? Na ne búsuljtok! Adok én jó pénzért szárcsát, gémet, vízi csibét. Nektek az is öröm és diadal lesz. Mennyi kell?

Kinyitotta az ajtót, s a tornácra bevonszolta a véres tarisznyákat.

A festőt ez a jelenet kibozta sodrából. Vállán ragadta az álnok papot s elkezdte rázni irgalmatlanul, de a patikárus egyet gondolt, közéjük vetette magát s ünnepélyesen szólott:

— Köszönjük kedves komám, hogy haza czepeled a lúdjainkat. Jól tudtuk, hogy utánunk

kullogsz, s azért hagytuk őrzetlen a gúnyánkat, hogy te elcsend és haza hozd. Derék gyerek vagy, mit iszol?

Most megint a káplánon volt a kushodás sora. De csak egy pillanatig.

Nem hitte ugyan a patikárus replikáját, de érezte, hogy rajta csattan az ostor, ha ki nem vágja magát. Elkezdett fenyegetőzni, hogy megírja versben az egész vadászalandot minden bömbölésével, s kiadja a helyi lapban; ettől viszont az ezimborák ijedtek meg.

— Egyenlőtlen fegyver, a mit gentleman nem vesz föl. — Tiltakozott a piktor. — Jól tudod, hogy mi nem értünk a vers-íráshoz. Hanem ha már annyiba költ: örökítse meg kiki a mai napot a maga mestersége szerint. Én lérájolom a két jelenetet, a mit láttam; a patikárus írja meg;

Szobonya Mihály rajza Bakcsy Sándor elbeszélése szerint.

MELED! MÖDSÜTI AZ UJJAMT.

EGY FEDÉL ALATT KÉT OTTHON.

te pedig kis atya predikál ki, a hogy tudod. Nem bánom, ha bikákról predikálsz is...

Tetszett a terv; megállapították a részleteket is, azután a két vendég távozott, a patikárus pedig magára maradt, s megírkanthotta a fentebbi karcolatot Mihály gazda árváiról, meg is számozva, nr. I, mint az már szokás minden pályázatnál.

Festő-művész barátunk is készen volt vasárnap d. e. 8 órára a művével, melyben, — ennyit a versenytársnak is szabad elismerni, — a két jelenetet ügyesen örökítette meg, a mint azt műértő és laikus egyforma meglepéssel szemlélheti a «Vasárnapi Ujság» képesarnokában. A mű II. szám alatt vétegetett jegyzékbe.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* A flamingók s más külföldi madarak szép tojai az európai állatkertekben lassanként elhalványodnak. Rotterdamban most az állatkert igazgatója felfedezte, hogy a szép szín ismét helyre áll, ha a madarakat hasonló színű rákfélékkel táplálják.

* Az afrikai sáskák óriási mennyiségéről fogalmat nyújthat az az adat, hogy nemrég a Vörös-tengerben egy «Jang-Tse» nevű postagözös teljes 24 órán át a tenger színe felett uszó sáskahullák közt haladt előre. A sáskák, néha nagyon is sűrűn, körülbelül 80 földrajzi mérföldnyi területet borítottak be.

* A kacsákat legnagyobb mennyiségben tenyésztik Kínában, hol több kacsá van, mint a föld más részén összesévé. Minden udvarban, sőt gyakran az utcákon, mocsarakban s csolnokokban is tartanak kacsákat, s vannak tenyésztő helyek, hol éventénként 50,000 darab kel ki. A kacsatojás s a füstölt kacsahús a legelterjedtebb kínai éledelek.

* A new-yorki verebek terített asztalokat találnak a villamvilágítás következtében a parkokban, mivel a villam fénye sok ezer apró bogarat vonz magához, melyekre a verebek azonnal rárontanak a fény kialvása után.

* Középkori állapotokat akar visszaidézni egy Grammont Ernő nevű francia milliomos Birtokán a német határ közelében várat akart építeni, melyet középkori öltözetben járó lovagok, apródok, fegyveresek és versenyalnokok népesítettek volna meg. A francia köztársaság azonban nem engedte meg ezen eszmének megvalósítását, s most Grammont az Egyesült-államokba költözött, hol egy kis államnak megfelelő területet akar vásárolni, hogy ott várat fölépíthesse.

* A tengeri rákok némely faja a szárazföldön is gyorsan képes előre haladni. A Zöldfok szigeteken némely rákok a menyéttel képesek versenyt futni. Ascension szigetén a rákok a legmagasabb hegyekre is felmásznak, s némelyek a tengeri nyulak üregeiből hozzák ki és eszik meg a fókákat. A Bermuda szigeteken némely rákfaj nehéz kagylókat visz fel a dombokra.

* Az összes parlamentek között legdrágább a francia, melynek képviselőháza és szenátusa évenként körülbelül öt millió frtba kerül. Legolcsóbb a német Reichstag, melynek összes kiadása 190,000 forint, tehát egy hatodrésze a magyar országgyűlés kiadásainak.

* Szociálista szertartással végzett keresztelés volt nemrég Párisban. 32 kis fiút és leányt vettek fel ünnepiesen. Mind megannyi kék ruhában volt s zöld kokárdás vörös phrygiai sikkával. A vízzel keresztelés alatt a szabad vallásos hittételeket mondták el, azután a gyermekek között bonbot osztottak szét, s végre hangverseny és keresztelési lakoma következett.

* A Montblanc csúcsára is terveznek már vasutat. A tervet egy amerikai mérnök készíti emelőgép alakjában, mely egyszerre 27 utast vinne fel, s a cső nyolcz részből állana, mindegyik 6—6 négy szögletű nagyságú.

* Nagy Péter czár zsoldosi kunyhóját, a hol 1697-ben lakott s a hollandok hajóépítést tanulmányozta, most régi állapotába helyezik vissza. A durván készült kunyhóban csak két kis szoba van.

* Óriási sajtot készítettek New-York államban. 30,000 liter tej volt szükséges hozzá, s a sajt sulya kerek összegben 4000 font.

* Amerika felfedezése 400-ados évfordulóját 1892-ben Spanyolországban is megilük és pedig Andalusia tartomány Huelva nevű városában, mivel a nagy felfedező híres útjára e város kikötőjéből indult ki. A fő összejöveteli hely a La Raba zárda lesz, a hova vonult vissza kétségbeesve sorsa felett Kolumbus, a hol tartózkodott mindaddig, míg a prior kieszközölte számára a király pártfogását.

* Az Eiffel-torony mintájára építettek Mann szigetén egy hatemeletes tornyot, mely oly magas lesz, mint a londoni Szent-Pál-torony. Az épületben lesz színház, hangversenyterem, táncszoba, bazár és különböző boltok s a tetőn csillagvizsgáló épület. Az alapkövet Lathom lord szabadkőművesi szertartások közt tette le. Az épület mintegy 800,000 forintba fog kerülni s valószínűleg 1892 nyarán nyitják meg.

EGY KIHALT KIRÁLYI HÁZ.

A mit oly régóta jósoltak a táviratok, végre bekövetkezett. A holland király roskatag agg teste többé nem bírt megmérközni az enyészettel, s benne utolsó férfitagja tűnik le a történelem színpadáról annak a nagy nevezetességű családnak, melynél kevés játszott döntőbb szerepet az új-korban.

Sehol nem nyilatkozik az átöröklés misztériuma félreérthetlenebbül, mint a történet nagy családjaiban. A Nassauak Flandriában, a Stuartok Angliában, a Guise-ek, Valois-k, Condék Franciaországban nemzedékről-nemzedékre ugyanazon valódi typosokat mutatják. A Condék mind heves, rettentetlen véralkatúak, ki-tünő hadvezérei képességekkel, de a hőborttal határos különöségekkkel s egész speczialis bü-nökökkel, mint a milyen a gonoszság, kapzsiság, zsarnoki dölly és fukarság. A mi az Orániaiakat illeti, a makacs szívesség volt mindig az alapv-násuk. Ilyen volt II. Filöp véres kormányja alatt Hallgatag Vilmos. Ilyen a most elhunyt király atyja, kit az 1830-diki forradalom döntött le

szavonult életét még megszakította, alig állott egyébből, mint egy-egy szájába adott megnyitót trónbeszéd elmondásából.

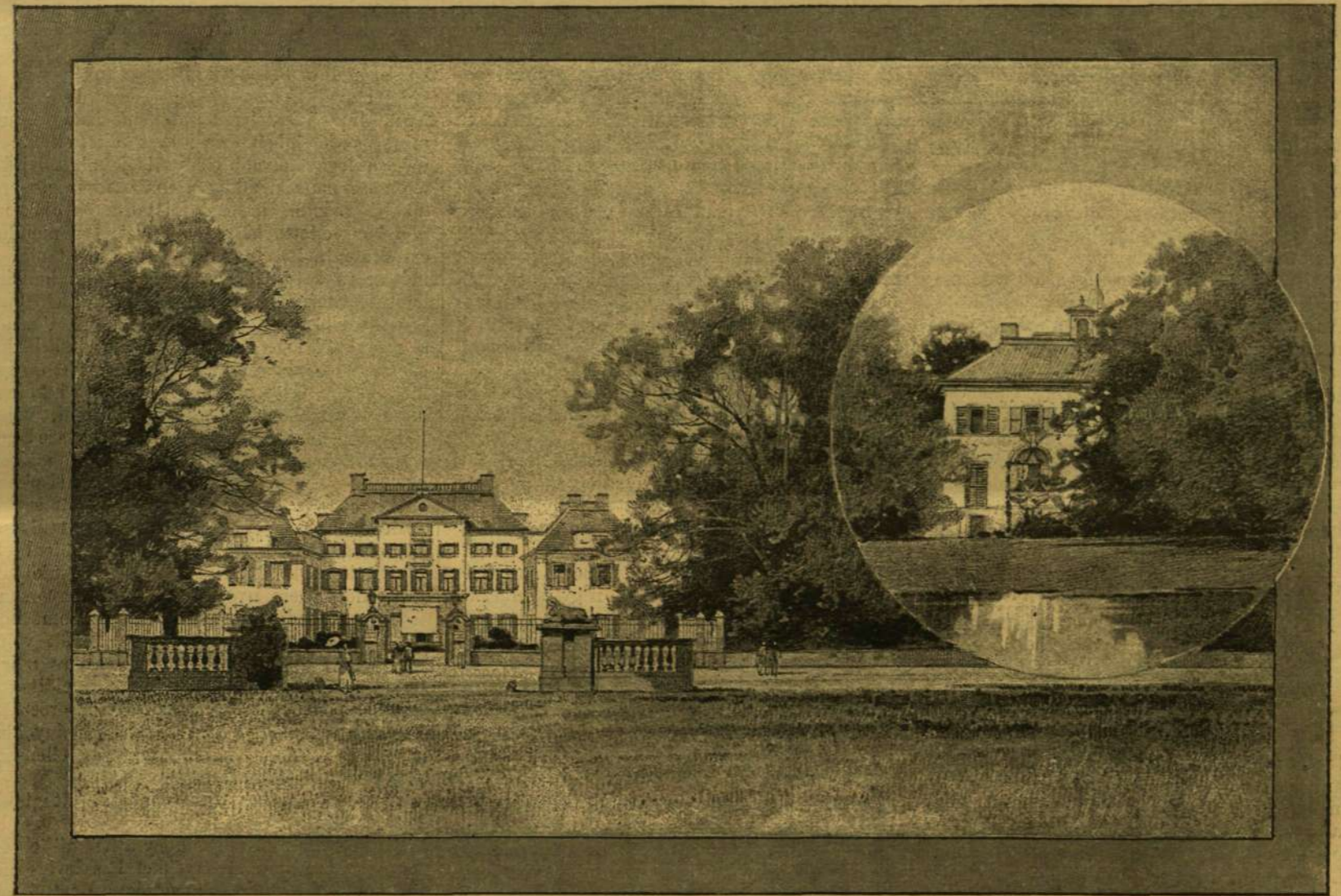
De bár III. Vilmos nem sok jelét árulta el az önálló uralkodói tulajdonságoknak, hogy nem mindennapi hivatottsággal bírt, azt mutatják bizonyos alkalmaknál, így például Brielle bevételének 300-ados ünnepi évfordulója alkalmával tartott emlékbeszéde. De a politikában habozó természetete nem engedte egész súlyával érvényesülni. Nem bírt elég politikai előrelátással, hogy valódi sulyuk szerint tudta volna mérlegelni az események amaz ellenállhatatlanul sodró áramlatát, melyek két évtized előtt s még jóval előbb már a német egység postulatuma felé ragadták a világhistoria fejleményeit; ő a helyett, hogy ez eszmék elemi erejét ki tudta volna aknázni saját állása szilárdítására, kicsinyes féltékenységgel igyekezett annak útját állni; csak ez magyarázhatja meg, hogy nem habozott alkudozásba lépni III. Napoleonnal Luxemburgra való igényeinek átruházása iránt.

Egyáltalán nem volt a tett embere. Valamint nem volt egyéb egy érzéki temperamentum

jos), a «re-bombe» (II. Ferdinánd szicíliai király), Dobzse László és a többi.

Még egy hasonló példája van a szellemi és erkölcsi elfajzásnak e büszke család történetében, melynek utolsó tagja mögött most örökre alfordítják az ősi czimert. Ez a nagy hadvezér, Orániai Mórész idősb fivére, Filöp Vilmos volt. De ennek lelkét, nemes ambícióját 30 évi idegen spanyol fogság törte meg, mint egy erőszakal elrabolt oroszán sarját. És az öntudatos szolgai nevelés sem aljasíthatta el annyira, hogy nemes tüze szét ne robbantsa fékét egy pszichológus pillanatban. Kártyázás közben egy spanyol kapitány sértőleg mert az ifjú ember atyja ellen nyilatkozni. Ez megragadta s oly óriási erővel dobta ki az ablakon, hogy halva maradt ott. A vakmerő cselekedet kevés híja, hogy életébe nem került a hercegnék, csak egy ifjú nemes, Osorio közbenjárására kegyelmeztek meg életének.

Akkor történt ez, mikor a szabad Németalföld a spanyol járom alatt nyögött, s idegen hóhérai sarczolva, zsarolva szivták a boldogtalan nép véréit. Requesens csatlósai a legsemérméletlenebb módon dúltak s erőszakoskodtak. Mindegyikök

A LOOI KASTÉLY, A HOL III. VILMOS HOLLANDIA KIRÁLYA MEGHALT.

trónjáról. És maga az az agg király is, a kit kétszer hívták már vissza sírja széléről elpusztíthatatlan életére, nem az Orániaiak kitartásáról tesz-e bámulatra méltó tanúságot?

Bizonyos férfias markáns jelleggel nyilatkozott ez a jellemvonás a családnak még nőtagjaiban is. A «nagy»-nak nevezett brandenburgi választófejedelem, a Hohenzollern-ház diós ősenek neje, egy orániai-nassauai hercegnő, Luiza volt. Kéves tisztább szerelmi házasság frigyét kötik a láthatlan hatalmak, mint a milyen ez vala. A nagy választó előtt akkora tekintélye volt neje ritka szellemi képességeinek, hogy semmiféle állami ügyben sem mulasztotta el kikérni tanácsát. Nem egyszer ez igazi ódon szabású fejedelmű tanácsai és gáncsai annyira kihozták sodrából a választó-fejedelmet, hogy ez kalapját lábaihoz dobva, azzal a kijelentéssel távozott, hogy kormányozzon hát ő, ha jobban ért hozzá.

Az erélynek nem annyira politikai és kormányzati téren jelentkező tulajdonságait örökölte át a most meghalt király. Mint uralkodó sohasem lépte át azt a határt, melyet népe alkotmányos jogai elébe szabtak. Nyilvános szereplése, melylyen looi kastélyában folytatott viz-

smodorú Hamletnél az a nagy értelmi tehetségű fiú sem, kit 1884-ben vesztett el. Sándor herceg, az ifjabbik fiú, már gyermekkorra óta beteges volt, s teljesen visszavonult életét élt, minden idejét könyveinek s madarainak szentelve. Csak néha vett részt szabadkőművesi összejöveteleken és a Spinoza kétszázados évfordulója ünnepélyen tartott felettébb lendületes és magvas szónoklatot, melyet annak idején Renan Ernő is hízeltök bökökkel halmozott el. Különben ép oly nógylölő is volt, mint II. Lajos bajor király s tifusz vetett véget életének.

Az idősb fiú soha sem kívánt uralkodni. Páris mámorító élvezeteit többre becsülte népe szereteténél, s jobban érezte magát könnyűvérű ifjú viveurök társaságában, kik gúnyos bizalmassággal neveztek «citrom-herceg»-nek, mint az államügyek komoly feladatai előtt. Valóban olyan gyümölcs volt ő az Orániaiak nemes család-fáján, mint a milyen a kores citrom a narancs zamatos, érett pompája mellett. A történelem epitetonjai közt úgy fog szerepelni a «citrom-herceg» név, mint a Plon-Plon, a «Cardinal des Bouteilles» (Guise bironak), a Biberus (Tiberius császár), a «roi Panada» (XVIII. La-

megekötelte, hogy asztalán vad, bárány és borjú-pecsenye, mindenféle szárnyas, kétféle bor, gyümölcs, citrom, narancs, fűszer és cukor legyen, hogy kutyáikat puha fehér kenyérral etesék, s lovaik patát borbán fűrosztgessék. Voltak katonák, kik 10 ezer piaszttert játszottak el, s a menyasszonynak kezéből, kinek minden hozzá-tartozóját szeme előtt gyilkolták le, kiragadták utolsó arany nyaklánczát is, melylyel meg akarta fojtani magát, s meztelenre vetköztetve végig korbácsolták az égő utcákon, mielőtt leszúrták volna.

De ezekben az időkben ragyogott a legtisztább honszeretet sugaraiban a nagy Orániai, Hallgatag Vilmos ideális alakja is. A hős ember, ki az orgyilkos fegyvere alatt e szavakkal vértett el: «Isten, könyörülj rajtam és szegény népeden!» — a politikai és vallási szabadság első mártyrja, kinek a történet a polgári érdemek koszoróját nyújtja. Mert igazán van Motley-nak, e korszak birneves történetírójának, hogy az egyesült Németalföld ez időbeli története az európai szabadság története. Holland és Anglia vállvetett küzdelme nélkül Spanyolország ellen a egész Európa katolikus és spanyol volna. Ők mentet-

ték meg a XVI. századbeli Európát, ők biztosították ekkép a reformáció diadalra jutását s vetették meg alapját ezáltal az európai államok függetlenségének.

Nagy és dicső múlt az, mely az Orániai ház sirba dönt utolsó férfi tagja mögött meg egyszer felelevenül. III. Vilmos már nem ért fel az ősök legendai alakjaival. Sorsa, kora, szerényebb működési körre szorította. De azért érezte, hogy milyen kegyelettel tartozik a nagy múlt emlékeinek, s midőn családi életének csapásai megfosztották attól a reményről, hogy örökösét adhasson koronájának s népének, nem habozott agg kora dacára új házasságra lépni.

A hatvan éves s ennek dacára a házaselet korlátait nem igen szigorúan értelmező aggasztánhoz kötött husz éves ifjú leány, Emma valdeck-pyrmonti hercegnő sorsa teljességgel nem volt csábító, valamint nem csábító az e viszonyból származott egyetlen, az idő szerint kilencz éves leánygyermek jövője sem, kinek valószínűleg soha sem lesz módjában szive szerint választani meg elete osztályosát. Kinek ne jutnának eszébe Hugo Viktor sorai a rangja és királyi vére rajzává lett szegény kis infanszöről? Több mint valószínű, hogy vagy a 13 éves Albert porosz herceg, vagy a jelenleg 38 éves, s mint az I. számú Ferencz-József huszárezred parancsnoka, Fehértemplomban állomásozó ifjabb nassau herceg lesz jövődöbelje. A mi a hitvesi és regensői köteleltségeit a királyi ház bevétele alatt híven teljesített Emma királynét illeti, kinek egyik nővére egyszerű Bentheim-Steinfurt hercegné, a másik Viktória angol királyné már szintén özvegyvé vált menyé (Albany hercegné), a harmadik még csak 17 éves, egyetlen fiúve pedig porosz diszid hadnagy — ő szerény nevelésű, kevés igényű nő, s a mellett jó német, a ki aligha fog komoly akadályul szolgálni Németország jövőbeli terveinek.

Persze a kis királynő nemcsak az őt illető trón miatt kitünő parthei, hanem magánvagyonáért is. III. Vilmos egyike volt Európá legzadagabb uralkodóinak, s kitünően értett nemcsak magánvagynára, de országja jövedelemforrásainak gyarapításához is. A mellett a Scheldén való hajózási jog megváltása is tetemesen szaporította roppant kincseit. Ezt 1863-ban a Scheldén való hajózási érdekelt tengeri hatalmak, köztük Belgium, 34 millióért váltották meg örök időkre Hollandtól.

MAGYAR HADI JELVÉNYEK A KREMLBEN.

— Történelmi emlék. —

„Et haec meminisse juvabit.“
Horatius.

1886 tavaszán Moszkvában megfordulván, egy ottani külföldi katonai megbízott ajánlata és személyes közbenjárása folytán, a Kreml kincstára és az ottani császári múzeum megtekintésére szóló belépti jegyet kaptam.

Leginkább a Kremlben levő magyar hadi jelvényekre lévén kíváncsi, főleg kedvéért jártam az engedély után, mely idegennek csak kivételesen szokott megadati, holott orosz ember bármikor is könnyen juthat hozzá.

Az oroszok mai napig is nagy áhitattal bámulják a magyar hadi jelvényeket, úgy mint honvédszászlójai és seregrebéli zászlókat és lovasági úgynevezett standartokat, melyek most már a lovasságnál nincsenek.

Minden egyes darabot szemügyre véve, könnyen rájöttem, honnan kerültek ama jelvények az oroszok birtokába.

Nyílt csatában tudtommal egyetlen egy gyalogsági-zászlót sem veszítettünk az oroszok ellen, a lovasság pedig jelvényeit minden roham, vagy összeütközés előtt a szabályszerű kísérettel mindig hátra küldötte s így azokat az ellenség el sem vehette.

A mi tehát a Kreml falain lóg, az csakis Szőlősnél, 1849 augusztus 13-án került az oroszok kezébe, oly zászlóaktól, melyek jelvényekkel nem igen törődtek. Néhány seregrebéli zászlót is láttam a sorban, de szalagok nélkül, s így nem tudhattam meg, melyik ezredé lehettek.

Vannak tiszti-kardok fekete-sárga aranybojtokkal, tábori övek és néhány hatfontos ágyu, mozdony nélkül.

Görgei Artur kardja külön áll a többitől. Egyszerű gyalogsági tiszti-kard, kopott bojttal és még sokkal kopottabb tartóval. Ezzel aztán

nagya vannak az oroszok, pedig a mint tudjuk, Görgei Nagy-Váradon Paskievics parancsörtszitének, ki azzal az izenettel, vagyis inkább parancsossal jött, hogy Görgei ezentul polgári ruhát viselni és kardját átadni tartozik, a szoba valamelyik sarkában álló kardcsomóból, melyek a körülötte lévő segédtiszteké és nyargonczoké voltak, egyet kirántva, nyújtott át.

A többi kard valószínűleg hasonló módon jutott hirre, mert alig hiszem, hogy tábornokjaink kardjaikat bárkinek is átadták volna.

Egy fekete viaszvásonnal bevont lovassági tiszti-csákó, melyen érons kardvágások nyomai láthatók, különösen feltűnt.

Nagy ámulatomra az alatta fekvő berámázott lapon a következő sorokat olvastam:

„A magyar vezér fővege, melyet herceg Bebutov Dávid Osszipovics 1849 július 17-én a váci csatában sajátkezüleg lováról levágott.“

Az öreg Bebutov, kit Vácznál a hős Leiningen honvédszászlóaljai, nemkülönbön Kupa ezredes Hunyadi-huszárjai úgy elverték, hogy Paskievics, Sass panaszára, agyon akarta lövetni, valószínűleg álmában mérkőzött a magyar vezérral, kit lováról sajátkezüleg levágott.“

Babérjai sem a krimiai, sem pedig a török hadjáratban nem igen virítottak, mert mindkét helyen főnökével együtt nagyon is szomorú szerepet játszott. De annál jobban értett a lengyelek üldözéséhez, kiket mint varsói katonai parancsnok egészen halála napjáig (1867 márczius 23.) tüzzel-vassal pusztított.

Különbön valamennyi orosz katonai író nyíltan bevallja, hogy épen a váci ütközésben tünt ki a magyar sereg harcképessége, melyet az osztrákok a Vág-vonal erőszakolásánál annyira ócsaróltak.

A tábori öveket illetőleg csak azt jegyezzük meg, hogy azok sehol a világon nem tartoznak a diadaljelvények sorába, s így legfeljebb emléké fejbene jutottak a Kremlbe. Az ágyuk annak idején a pesti újpületben állomásozó 5-ik cs. kir. tüzerezredtől vették át, midőn az első zászlóaljak a ráczok ellen Szent-Tamásra küldtek. Hol és mikor jöttek orosz kézbe, az sehol sem volt látható.

Tehát mindössze ennyiből állottak a diadaljelvények, melyeket 1849 december 25-én, a dicsőséges hadjáratból visszatérő csapatok fölött tartott szemle alkalmával Miklós császár a moszkvai népek bemutatott.

Az ünnepeken jelen volt francia, angol és porosz katonai celebritások irigyszemekkel nézték a huszonhárom hónoszínű honvéd, meg az egynehány fekete-sárga szegélyű seregrebéli zászlót, különösen Cavaignac tábornok volt az, ki a zászlók láttára Paskievics hercegnak szerencsekívánatait a helyszínen kifejezte; utóbbi aztán, midőn a sérelmes fegyverletétel részletei nyilvánosságra jutottak, valószínűleg másképen foghatta fel a dolog érdemét.

Az egész gyűjtemény paradés darabját két, vörös-bársony vankóra fektetett, elég csinos műtű kules képezi. Ezeket bámulják az orosz hadapródok és tisztek, kik alkalomlag seregsereg járnak a Kremlbe. Sem a vankoson, sem pedig az üveggel kirakott lédán felirást vagy egyéb értesítést nem láttam. A termekben járó örök egyike, kit e tárgyban oroszul interpelláltam, csak annyit mondott, hogy „nye znaju“: (nem tudom). Ennél többet aztán csakugyan ki nem vehettem belőle; a városban utána kutatni, pedig veszélyes dolog lett volna, mert az idegent mindenütt szemmel tartják, különösen ha iyesmi után tudakozódik.

Hogy míféle kulcsok lehetnek, arról meg fogalmam sincsen, ha csak valamely város nem adta át a bevonuló orosz tábornokoknak, hogy a sarcczólástól menten maradjon.

Érdekes lenne, ha valamiképpen a dolog végére lehetne járn.

Grotenhjelm tábornok, emlékirataiban feleliti ugyan, hogy „nehány erdélyi város hódolat-al nyította meg kapuit a győzedelmes császári orosz seregek előtt“, de sem nevet, sem pedig oly körülményt nem hoz föl, melyből valami határozott tény következtetni lehetne.

A fennemlíttet két kulcs alakja, a mennyire azokat az elég magas állványon szemügyre vehettem, 15—16-ik századbeli munkára vall, s szerintem valamely nagyobb város jelvényei lehettek.

A honvédszászlók egyikén sincsen szalag, s így a zászlóalj számát sem lehet meghatározni. Van köztük három, a többitől lényegesen különböző,

nehéz, fehér-selyemből készült zászló. Ezeket meglátszik, hogy eredetileg valamely nemzet-országi zászlóaljai lehettek, mely utóbb honvédszászlóaljai lett. De itt is hiányoznak a szalagok, és a Szűz Mária képen kívül, mely a zászló közepén még elég élénk színekben ragyog, a többi nagyon rongyos. A zászlókatok tiszta verekek, s helyenként el is vannak törve.

Ezeket valószínűleg az oroszok átvonuló felben szedték el a különféle városokban lévő lakotanyákból.

Hogy mennyiben hitelesek az egykoru hivatalos orosz jelentések a hadjárat lefolyásáról, azt legjobban az 1850-ben Lipesében német fordításban megjelent vezérkari könyv mutatja.

Ebben az illető szerző különösen Erdélyben annyi ágyut és fegyvert szedte el a lázadóktól, hogy meg felületes összeadás mellett is Bemnek legalább háromezer ágyúval kellett volna rendelkezni. A hadifogylok száma is túl megy a kétszázezeren, s ha ezekhez a nemkülönbön csatában, összeütközésben és támadás alkalmával a ritéz orosz csapatok által halomszámra felkonozolt honvédeket hozzászámítjuk, egy fel millió katonánál kevesebb alig kerül ki belőle.

Igy a zászlók elfoglalása Erdélyben mesés számmal járja, már pedig Bem katonái nem igen adogatták olesó áron életüket és zászlókat, ezt az oroszok maguk sem tagadják, sőt helyel-közül nyíltan beismerik, hogy a magyar és az erdélyi hadak közt lényeges különbség állott fenn. Míg az erdélyiek a támadásban, ép úgy mint a védelemben, óriási erőt fejtettek ki; és még a legesekélyebb ölnyit is javukra lehetőleg felhasználták, addig a magyarországi sereg inkább védelmi harcöt folytatott és csak né-melykor fejtette ki egész erejét. Így mondják ezt Grotenhjelm, Tsetyarkin, Muraviev tanár, és más orosz katonai írók, kik az egész hadjárat lefolyását minden részrehajlás nélkül előadják. Sőt a legelől megnevezett Grotenhjelm tábornok, a moszkvai körmenetet a magyar zászlókkal, egészen nevétségesnek mondja. „Nem irigylem, — írja Grotenhjelm, — a varsói herceg olesó babérjait. Nem akarom kutatni, vajjon mily úton jutott azokhoz, nem volt-e része benne a tudatlansággal többnyire együtt járó makacs-ságnak, vagy pedig egyéb fondorkodásoknak, melyeket nála már régóta mint bevett szokást észlelhettünk, de ha már annyira ment túlszáiban, hogy bennünket (Lüders és Grotenhjelm tábornokokat, kik Erdélyben önállólag működtek) okoz, hogy nem nyomhatta el elég gyorsan a fegyveres lázadást, úgy én is kimondom, hogy ő hercegsége sokkal jobban cselekedett volna, ha a fegyverletételre való alkudozásokot már a határon innen megkezdte volna, mielőtt gondatlan eljárása folytán, huszonöt ezer orosz katonának különféle betegségek és járványokban el kellett vesznie, a nélkül, hogy az ellenséget még csak távolról is láthatták.

A varsói herceg diszművészeinek fittogatása bennünket nem vezet tévútra.“

Mindezekből kitünik, hogy a Kreml-ben látható magyar hadijelvényekkel Paskievics herceg magát és seregeit nevétséges tette, nem lévén azok közt egyetlen egy rongy sem, melyről igazán elmondhatná, hogy azt nyílt csatában, fegyveres kézzel vették el tőlnük.

Paskievics sikereit a bécsi és szent pétérvári titkos levéltárakból lehetne kiolvasni. Ezekből aztán csakugyan kitünne, vajjon minek köszön-heti tulajdonképen azt, hogy alig hat hetí működés után Magyarország Miklós császár lábai elé fektette.“

Egylőre sokkal helyesebben cselekedett volna, ha a Kremlben látható jelvények helyett annak idején a Világoson aláírt csufos egyezmény eredeti példányát a falra szegezetti . . .

Regi honvéd.

STANLEY UTÓCSAPATJA AZ ARUVIMI MELLET.

Nem érdektelen, de sok tekintetben visszataszító hírlapi harc foly jelenleg Európá csaknem minden művelt államában, melynek tárgya Stanley legutolsó világhíri útazása. A harcöt maga Stanley provokálta az által, hogy nagy úti munkájában s más helyen is kicsinylőben nyilatkozott Emin pasáról, valamint azokról a tisztekről, kiket felfedező útjának kezdetén Jambujában az Aruvimi mellett hagyott. A megtámadottak jó barátai és rokoniak ezekre szemve-délyesen válaszoltak és Stanley jellemét is ke-

TROUP J. ROSE.

BARTTELOT.

JAMESON.

ményen megtámadták. A hírlapokon kívül a polemia eredménye egy pár könyv is lett, így az olasz Casati, az Aruvimi mellett működött Troup és Ward angol tisztek adták ki emlékirataikat, s ugyanezen utócsapat meggyilkot vezérének, Barttelot Ödön örnagynak leveleit és naplóját fiúvere, Barttelot Walter György, adta ki.

A polemiának egyik jelentékenyebb része Stanleynek s párthiveinek azon vádját illeti, hogy Barttelot művelt emberhez nem méltó barbár kegyetlenséggel bánat a rendelkezésére bocsátot benzülöttekkel, sőt a környék lakosai-val is s ez okozta az utócsapat tökéletes fölhom-lását. Magától érthető, hogy a fegyvelzetlen félvadakkal szemben nagyobb szigor is megengedhető, sőt bizonyos esetekben szükséges is, mint Európában: de Barttelot tetteiből oly részleteket sorolnak fel, melyek, még így tekintve is a helyzetet, méltán felháboríthatják a művelt Európá közvéleményét. Az indulatos vezér ugyanis ezen vádak szerint a legesekélyebb okból 2—300 botúterre ítélte embereit, úgy hogy azok közül több a büntetés következtében halt meg; sokaknak fejüket verette, másokat durván megrugdosott, s ezen eljárás alul a nők és gyermekek sem voltak kivéve, sőt egy Sudi nevű kis fiú egészen azért halt meg, mert Barttelot 300 ütésre ítélte, s magát Barttelotot egy Sanga nevű afrikai ép azért lötte meg, mert nejevel kegyetlenül bánat. Mindezeknél sokkal felháborítóbb azonban az a vád, hogy egy másik tiszat, Jameson, csak azért, hogy a kannibalizmus ritka látványában gyönyörködhessek, néhány darab kendőért vásárolt egy rabszolgaleányt, azt saját négereivel megegette s a látványról egész kedélyesen rajzoktat készítet.

A két most nevezett fővádlott már nem él, mindkettő ott Afrikában veszett el, de ezeket a vádakot Stanley állítólagos hiteles forrásból nyerte, s legalább részben megerősíti azokat egy Assad Farran nevű mohamedán szemtanú, sőt Bonny európai is, ki az aruvimi utócsapatból az egyedül életben maradt európai. Bonny maga nem látta ugyan Barttelot kegyetlenségé-nek nagy részét, mert beteg fekiüd, de mindenkitől hallotta azokat, s maga is meg volt győződve, hogy Barttelot életének utolsó heteiben megörült, s abban az állapotban követte el a kegyetlenségeket. Stanley hasonlóképp örülnék mondja Barttelotot egy fivéréhez intezett levelben, s hivatalos jelentésében Bonny azt is felel-liti még állításának igazolásául, hogy Barttelot nagyon félt a kísérésében levő araboktól és őt is felszólította: nem lehetne-e azokat valamiképp megmérgezni. Jameson barbár tettét Assad Farran igen részletesen beszéli el s elmondja többek közt, hogy a vádalt angol tiszat Jambujában ötszáz angol mérföldnyire, tehát a többi euró-paiktól távol, követte el ezt a barbárságot, s okot az szolgáltatót reá, hogy a hirhedt arab főnökkel, Tippu-Tippel vitakozott a kannibal-izmus felett és kételyét fejezte ki, hogy Afriká-ban iyesmi történhetnék, mire az arab próbát ajánlott. Sajnos, hogy e vádnak, melynek (habár Tippu-Tip-et nem kérdezte meg) Stanley is hitelt adott, van valami alapja. Jameson

ugyanis 1888 aug. 3-án kelt s Sir Mackinson Vilmoshoz intézett levelében megemlékezik az eset-ről, oly módon, hogy a vakusu négerek egy fiatal leányt megegettek s ezt ő is látta. „Ez volt a leg-rettenetesebb jelenet, a mit életemben láttam: mondja ő. De Jameson határozottan állítja, hogy a leányt tudta nélkül áldozták fel s a váz-latokat ő este készítette. A zsebkendőkről is van szó levelében, mint a melyeket ő az araboknak ajándékul adott, tehát nem vételárként. Lehet, hogy így is volt a dolog, de hogy így sem volt Jameson eljárása egészen tisztességes, az bi-zonyos.

Stanley ellenségei a szomorú adatok részletei-nek megvilágítása végett azt igyekeznek bebizo-nyítani, hogy Stanley volt az oka Barttelot s társai vesztének. Már maga a Kongó-út kalandos választása is onnan ered, mert Stanley titkos terve az volt hogy Emin pasa tartományát a Kongó-államba kebeleztet be. A ravasz és megbizhatlan Tippu Tip szerződése oly hátsó gondolattal történt, hogy az ő emberei segítségével hozassa el Emin pasa elefántcsont-készletét, mely Vadelaiában 750.000 forintot ért s a tenger-parton legalább 1,120.000 forintot. Midőn Emin ily dolgoktól vonakodott, Stanley állítólag lázadást keltett ellene. Tippu-Tip állítólag mindig erőteljes volt Stanlezt doglairól, s látva, hogy az eléfánt-csont elhozatala az őserdön keresztül nem lehetséges, az utócsapatot elárulta. Ily módon Stanley maga volt oka annak, hogy az expedíció három évre terjedt, 300.000 forintot emészített fel s több mint 500 ember életébe került.

A nagy érdeklődést keltett ügyekben szereplők közül nehányanak arczképét is bemutat-hatjuk. Barttelot Ödön örnagy, az utócsapat vezére, előbb az afghan hadjáratban és a kharتمي expedícióban vett részt, s működése mindenütt elis-merésre talált. Kegyetlen szigorát Jambujában nem lehet kétségbe vonni. Így nemcsak Troup és Bonny bizonyítják, de magának Barttelotnak naplója is igazolni látszik, hogy egy János Hen-rik nevű megkeresztelt négert, ki tolmácsként szolgált az expedícióban, Barttelot azért, mert revolverét ellopta és eledélet eladta, 1888 apr. 23-án 300 botúterre ítélte s az illető a büntetés kiszívendése után két nappal meghalt. Bartte-lot saját emberei 1888 július 19-én ölték meg. Örültsége nincs bebizonyítva, ellenkezőleg még júniusban írt levelei és naplói is fenmaradtak, melyek józanságáról tesznek tanúiságot, s melyek-ben többek közt gyöngéden emlékezik meg egy Sudi nevű fiúról, ki állítólag az ő kegyetlensége miatt halt meg.

Jameson, Barttelot utódja a parancsnokságban, természetes halállal múlt ki. Szereplésében a Kongó partján legnevezetesebb volt alkudozása Tippu-Tippel. Vidám kedélyű fiatal ember volt, ki ellen más vád, mint az említett, nem is me-rült fel.

Troup, ki a hátsó csapatot tartós betegsége miatt jóval a katasztrófa kitörése előtt elhagyta, könnyebben igen rokonszerően hangon írt társai-ról. Ő előbb három éven át a Kongó-állam tisz-tviselője volt, Viviben s később Leopoldvilleben

állomásozó, s így műve is igen jó tájékozottat. A mostani pörös ügyekben ő maga mérsekelte álláspontot foglal el.

HIMZŐIPAR ÉS A RÉGI MAGYAR STIL.

A Vasárnapi Ujság múlt számában, mint ked-ves ismerősökkel találkoztam a „Csángó varrottasok“ hal. Azért fejezem ki így magam, mert már öt év óta szabad időmnek jó nagy részét, ha nem is „Csángó“, de „Kaltaszegi varrottások“ társaságá-ban töltöm.

Akkor kerülve e vidékre, feltűnt nekem a sok szép eredeti motivum e házi iparban. Mint rajzzal és tanítással foglalkozó, megismertem a nép fejlet-tési fokát s így sehogysem tudtam megérteni, hogy képes az ezt produkálni most és hogy volt képes azt a múltban, a mikor még ilyen színvonalon sem állott. Kezdetem utána jártam a dolagnak és kutatni. E közben azonban, mind több és több új anyaggal találkozával, elhatároztam, hogy ez útamat rendszer anyaggyűjtéssel kötöm össze. Egy minden szép iránt lelkesülő kollegámnak fölfejtettem tervemet és őt társul nyertem. Előlegül kikötöttem a kintartó fáradságot, egy kis pénzáldozatot, sok nyugtalansá-got, egy kevés elismerést és . . . egyebet semmit. Jó, hogy így tettem. Abban az időben még család-koztam azon, hogy ez a sok szép kincs, század os nemzeti iparunknak e valóban szép maradványai és bizonyítékai — dacára a sok jeles tehetségnek — csakis itt e szűk körben ismeretesek. Ma már nem. Hálátlan szerep biz nálunk az effélebe fogni, ha csak azzal a lelkesültséggel nem éri az ember, melylyel minden magyar birna, ha a cipője talpa nem kopnák, meg az éhséget nem is kellene csilla-pítani néha. De ezen túltettük magunkat, kárpótolt érte a sok szép s még szebbnél szebb minta. Ugyan azokat a mintákat, melyeket Szászdeczy írta közöl, vagy kétszáz ötvénnel együtt már eddig egytől-egygig megtaláltuk. A mint lelkesült ő az 1794-es varrt számon, ép oly elképzeltető örömmel tisztá el egy 1605, 1620, 1681, 1773 stb. időtlen, de tiszta selyem-mel és aranyval varrt számok látsárok. melyeknek hitelességéhez családi és egyházi inventáriumok, anyakönyvek, jegyzőkönyvek adták a bizonyítékot, mivel nagy részét ezeknek a tulajdonába találtuk.

A Vasárnapi Ujság-ban bemutatott minták szó-ról-szóra, betűről-betűre, illetőleg oldásról-öltésre egybe vágók az általunk találtakkal. Csak részben a nevek más. Így pl. a „liliomos“ mint „körtvés“, „kakastaréjos“ mint „patkós“, stb., ezeken kívül a „fenyőágas“, „makkos“, „csermakkos“, „cseserleves“, „kerekköves“, „kis- és nagy rózsás“, „tulipántos“, „szanfás“, „eperleves“, „háromlevelű füves“, „szek-fűs“, „majoránás“, „gyöngyvirágos“ és így tovább. Mind eredeti jó magyar és a természetből kölcsön-zött minták.

Kutatásunk eredményeképp igazolva láttuk azt a feltevéstünk, hogy még sem egészen a néptől eredt az. A legtöbbnek eredetjét régi nemes családok és egyházak őrzik. Ott pedig szőrrel, selyemmel, ezüst-tel és aranyval van ez himezve, a mi itt fejtőlve. A szín is változik, míg a legrégibbek zölddel, barná-val, sárgával, késsel és pirossal kezelvek, addig most csak e két utóbbi dominál.

Ugyanez útunkban több száz éves keleti szőnye-g-darabokra is akadunk, melyeknek mintázata a „varrottas“ motivumokkal teljesen megegyeznek. Így valószínű az, hogy nagyszonyaink e szőnye-gekről is másoltak saját használatra s tőlük a nép azt a maga módja és tehetség szerint elleszte, utá-nozta, ápolta és fentartotta. Ezért elismeréssel is

kedélyes csoportját ábrázolja, a mint egy kitűnően jellemzett otorok, ki valóságos élő falli hirlapnak látszik, újsághírekkal tartja éberen hallgatói figyelmét, míg a hálás publikumban az érdeklődés minden árnyalatát képviselve van; a leghatasosabban nyilvánul az egy cínos parasztónél, ki egyszerűsége szorgalmasan fonogat is a rokkáján. A másik kép egy parasztot ábrázol, a mint a cigánynyal felébe huzatja kedvenc nótáját.

A Koch-féle beoltások megkezdték Budapestet is, az egyetemi klinikán, a Rókus-kórházban és az izraelita kórházban. Az eredmények csak akkor hozzák nyilvánosságra, ha a gyógyfolyamat már belesz fejezve. A nagy igazalom, melyet Koch találmánya okozott, még egyre tart s Berlinbe egyre tömegesen utaznak a betegek, noha kevés reményvel, mert ezek legjobbjai tudójában beteg, arról pedig egyelőre szó sincs, hogy a tudóvész biztosan lenne gyógyítható. Az orvosok tehát intik a közönséget, hogy hiu reményeknek ne adják át magukat.

Berlinben Köhler, a Charité-kórház intéző orvosa, egyik előadásában újra kiemelte, hogy Koch gyógyerének csodálata hatása a bőr- és izületi betegségeknél mindig bizonyos ugyan, de nincsenek még biztos tapasztalataink arra nézve, hogy meddig kell folytatni a kúrát. Egész bizonyossággal meg van alapítva, hogy a tuberkulózisnál a szer erős reakciót idéz elő, a hol azonban tuberkulózis nincs, ott a reakció elmarad, úgy, hogy e szer kétségess esetekben diagnózis megállapítására már most is nélkülözhetetlen. Bécében Billroth és Weinlechner professzorok osztályán a napokban szintén történtek kísérletek. Billroth csak igen gyenge, fél milligrammos dózisokat használt, mert a beteg gyermekek részben tuberkulotikus gyúladásban szenvednek. Az előadás folyamán, melyvel Billroth a beoltásokat kísért, arra utalt, hogy a legnagyobb óvatossággal kell eljárni, mert nemcsak hónapokig, de évekig eltarthat, míg a Koch-féle szerrel tisztában leszünk és annak hatását a betegség minden egyes fázisában megfigyelhetjük.

A bécsi orvosi tanács ülésén Schmitzler tanár tartott előadást a Koch-féle gyógyítási mód terén tett tapasztalatairól. Az új szer hatása, úgy mond, bőr- és esont-gümőkör esetében kétségtelen, a tudógümőkör első stádiumában valószínű. Előrehaladott stádiumában nem valószínű. Az egyesület ülésén Reder elnök melegen elismerte, hogy Kochról s fájradhatatlan tevékenységéről. De a felfedezéshez kötött túlságos remény s a nagy igazgatóság inkább árt az ügynek, mintsem használ.

A budapesti beoltások természetesen az orvosi világ legnagyobb érdeklődésével találkoznak. Nov. 26-án délelőtt, mikor dr. Lumniczger tanár Rókus-kórházi tervében történtek a beoltások, a fővárosi orvosok színe-java összegyűlt, követte Müller kórházi igazgató szives meghívását, hogy lássák praktice végrehajtva Koch eljárását, mely hetek óta igazolomban tartja a művelt világot. Müller igazgató, kit e rendkívül nagy számú orvosi közönség éhjenzésel fogadott, hivalkozva arra, mit mult szombaton az orvosegyesületben mondtott, most az oltások megkezdése előtt, csak egy két megjegyzést akart tenni. Bemutatta eredeti csomagolásban a Koch-féle oltóanyagot, mely mintegy 10 köbcentiméteres üvegecskékben barnás-zöldes folyadéknak látszik. E folyadékok azonban meghígítják, olyformán, hogy egy köbcentiméter összekevernek 10 köbcentiméter tiszta párolt vízzel vagy a jobb eltarthatás végett félpercezetes karbolvízzel; ez utóbbitól ismét egy köbcentiméter viznek 10 köbcentiméter vízre és e másodszori felezéssel nyerik a feekendezésre szánt hig oltóanyagot. Ez utóbbi folyadékból tehát egy köbcentiméter mennyiség megfelel egy milligramm eredeti oltóanyagának. Egy 10 köbcentiméternyi kis üvegecske tartalma tehát a szokásos higítással egy literre szaporítható — és esetleg 1000 betegnek is elégséges, ha az oltást mindig a legkisebb, t. i. milligrammos dózissal kezdik. És erre Müller Kálmán, mint Koch figyelmeztetésére, nagy súlyt is fektet, mert az egyéni reakciók határait előre megállapítani nem lehet.

Komócsy József jubileumát nov. 29-ikére, szombatra tűzték ki az új városháza nagy termébe. Ez alkalommal Ráth Károly főpolgármester adja át a legelsőbb kintutetés jelvényét Komócsy Józsefnek. Ráth Károly a mint irót, és a Petőfi-társaság alnökét, Váradi Antal únnepi költeménye után következnek a testületök üdvözlései. Az ünnep után este 8 órakor az iról körben kirásvascsora lesz.

A Calderoni-féle üzlet kirasatában a Váczi-utca sarkán néhány nap óta kiválóan érdekes fénykép-gyűjtemény van kiállítva, mely a hazai ipar nem csekély előhaladásáról tesz tannusgot. Azon fényképek ezek, melyeket József főherceg gyermekeiről Margit főhercegnő esküvője alkalmával vették fel, s mellettük a magyar közelet és főiri világ több nevezetességei is láthatók. A fényképek Forché

és Gálgy (Koller Károly utódi) műterméből kerültek ki, kik a legutóbbi napokban «cs. és kir. udvari fényképezés» címet nyertek. Az ez időszerinti kiállítás, az új módszer szerint készült platinotípiá képeket is tartalmaz, melyek látványosság és finom kivitelük által, már alig viselik magukon a fényképezés lényegét, s inkább szép kiviteli acélmetszetekhez hasonlítanak.

HALÁLOZÁSOK.

Gr. Károlyi Gyula holttetését nov. 25-ikén délután szentelték be egyetem-utcai palotájában s Kaplonyba, a családi sírboltba szállították. Az elhunyt főúr koporsójára József főherceg is küldött koszorút. A király táviratilag fejezték ki részvétét a családnak. A beszámoló az arisztokrácia, a közelet jelesei nagy számmal jelentek meg. Ott voltak a miniszterek, Ráth Károly főpolgármester, Schlauch, Csésza és Latinovicz püspökök. A vörös-kereszt-egylet 200 fonyi különösseggel képviseltette magát. Megjelent Károly Lajos főherceg is, a vörös kereszt-egyesület védnöke. A király képviselőjében gr. Paar Éde altábornagy volt jelen. A gyászszertartást Samassa József egri érsek végezte. A szertartás, a család kívánságára, csak rövid ideig tartott s befeljeztél Károly Lajos főherceg elbucsuzott a gyászoló családtól és távozott. Utána az egész gyászoló gyülekezet elszórt. Este a koporsót vasra tették és Kaplonyba szállították. Nov. 27-ikén délután helyezték el az elhunytat a kaplonyi családi sírboltba. A gyászoló család, ugyszintén a nemzeti kaszinó több tagja s a vörös-kereszt-egylet küldöttsége okt. 27-én reggel hét órakor külön vonaton utazott el Budapesttről s délután két órakor érkezett oda; gróf Károlyi István már előre oda utazott s megette a temetés körül szükséges intézkedéseket. A koporsó a templomban díszes ravatolon volt elhelyezve s délután három órakor Perczer, ferenczenzi házfőnök az összes kegyuri papság segédletével végezte a gyászszertartást mely után az elhunytat a családi sírboltba helyezték örök nyugalomra. A gyászoló család tagjai s a résztvevő küldöttségek még az éjjel visszatértek Budapestre. Itt a gyászmisét nov. 29-én tartják meg.

SCHENZI GUIDO, a tud. akadémia rendes tagja, jeles csillagász, Benedek-rendű kanonok, Grácban, hová nem régiben távozott Budapesttről, a Benedek-rend előkelő állásra választván meg. Az elhunyt idegen föld szülőjette volt, de az ötvenes években mint tanár, Magyarországra jöven, itt rövid idő alatt megtanulta a magyar nyelvet, s mint tanár és tudós általános rokonszenvvel találkozott. Két évtizedig igazgatója volt a m. kir. meteorologiai intézetnek, s Magyarország meteorologiajáról becses jegyzeteket állított össze, melyeket a tud. akadémia adott ki.

Elhunytak még a közelebbi napokban: báró Weseleényi Ferencz, nyug. huszár-alezredes, a zilahi ref. kollegium főgondnoka, 83 éves korában, Bécében, honnan holttetését Hadadra szállították. — ZSIVKOVITS TEOFÁN, károlyvárosi g. kath. püspök, ki 1825-ben Kalocsán született, Magyarországon végezte iskoláit s 1875 óta volt püspök, 1880-ban szerb patriarkának is megválasztották, de e választást ő félsege nem érte tette meg. — BÁRÓ ISKRY NÁNDOR, horvátországi nagybirtokos, Volocebán. — NOSZLOP ANTAL volt országos képviselő, több megyének táblabírája és 1848-as honvédtiszt, 88 éves, Pápan. — REMENYI ÉDE, Jolsva város polgármestere, az otantani takarékpénztár igazgatója és az ág. ev. egyház felügyelője, 57-ik évében. — MAOHLUP LAJOS, volt fővárosi bizottsági tag s az első magyar börtönjáró egyik tulajdonosa, hosszas szenvedés után, 44-ik életévében. — HEJJA ENDRÉ nyug. kir. főreáliskolai igazgató, régi honvéd, 57 éves korában, Székely-Udvarhelyt, ki 31 évig tanárkodott s 16 éven át volt a székely-udvarhelyi kir. allami főreáliskola igazgatója. — Dr. SZTOJKOVITS PÉTER, volt orvosi képviselő, 73 éves korában, Zomborban. — MENDLIK AGOST APÁT, pécsi plébános. — GUTH ALBERT, a pesti könyvnyomda részvény-társaság betütnötőjének vezetője, 73 éves. — SZILÁGYI FERENCZ, adóhivatalnok, 29 éves, Nagyváradon; ugyanott dr. BALÁNYI MÓR kisvárdai fiatal orvos, 28 éves, és TEBAY EDUÁRD, a gázgyár technikai vezetője. — Dr. TÖRÖK SALAMON, Pest-megyei tisztv. főorvosa, 53 éves, Budapestben; ugyanitt SZOHNER VIKTOR, postatiszt, 38 éves. — JURINITS ISTVÁN bányabizottsági hivatalnok, 24 éves, Abrudbányán. — KONTEY JÓZSEF, nyug. városi tanácsos, Debreczenben. — KERESZTES BÉLINT tanár, a kolozsvári egyetemi könyvtár tisztviselője, 31 éves, Kolozsvárt. — PÉTER AGOSTON, Borsodmegyei volt úrbiztos, 70 éves, Szalontán. — WALLHEIM SIEBENROCK GUSZTÁV, nyug. cs. és kir. huszár-alezredes, életének 65. évében, Székesfehérvárott. — ALPÁR ERNŐ, vaskereskedő, 59 éves korában. — MAKAY SÁNDOR, kir. tanácsos, krassó megyei volt alispán, ki az alvidéki politikai életben jelentékeny szerepet játszott, élete 70-ik évében, Lagoson. — NAGY PÁL, földbirtokos, Karván. — HOFFMANN LAJOS, kalocsai ügyvéd, 63 éves korában. — SZÜGYI DÁNIEL, mezőúri ref. organistakantor, életének 64-ik évében. — TÓTH JÓZSEF, a magyar ált. biztosító társaság főügynöktségének kolozsvári titkára, 53 éves. — FARKAS JÓZSEF, reform.

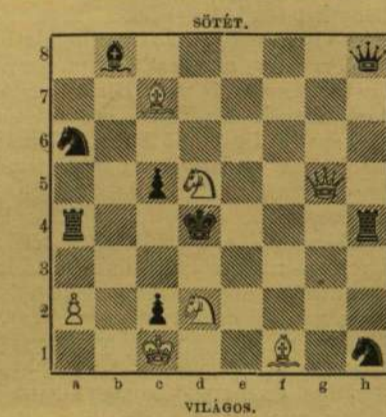
lelkész, 59 éves, Harsányban. — KÁROLYI MIKSA, 1848—49-iki huszár-alezredes, 74 éves, Pinczen. — ÖZV. MÉSZÁROS ALAJOSNÉ, szül. Nagy Julia, élete 71-ik évében Budapestben. Az elhunytban Mészáros János, a budapesti kir. tud. egyetem gazdasági hivatalának igazgatója és dr. Mészáros Károly ismert főv. orvos édesanyját, dr. Mihalkovicz Géza egyetemi tanár pedig anyósát gyászolja. — ÖZV. BLODOVICH PÁLNE, szül. Sárközy Johanna, honvéd-alezredes özvegye, 78 éves, Veszprémben. — ÖZV. FEJÉR SÁNDORNÉ, szül. Hamar Berta, 52 éves, Beregben. — Bojári VIGYÁZÓ JOZSEFA, ÖZV. Bojári VIGYÁZÓ Ignácné, szül. veszprémi Varasdi Mária leánya, Pakson. — MEGYERI PÁLNE, szül. Nánássy Erzsébet, 25 éves, Debreczenben. — ÖZV. DOMANICZYK BOLDOZSÁRNÉ, szül. Csepán Karolin Csákányban, 78-ik évében. — GRÖTSCHEL ANNUSKA, Grötschel Imréné, a magyar orsz. központi takarékpénztár vezérigazgatójának 7 éves leánykája, Budapestben. — KÖCZIAN GYULÁNÉ, szül. Gyürky Juliska, 35 éves, Jász-Arökszállason. — ÖZV. HETS JÁNOSNÉ, szül. Okáli Jozefa, 52 éves, Győrben.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓK.

A költő sírja. Nincs benne lendület; lapos, nehezes. Jó, jobb, legjobb. A börtön küszöbén. Sokkal gyengébbek, sem hogy barmelyiket közölni lehetne. Losonc. M. F. A metrum nem készíthetett el ily rövid idő alatt, s így a közlést a jövő hétre kellett halasztanunk.

SAKKJÁTEK.

1633. számú feladvány. Salminger J.-től.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1625. számú feladvány megfejtése. Jespersen J.-től.

Megfejtés. Világos. a. Sötét. 1. Vh8-b8 ... Bb7-b8 : a) 1. ... Fe5-b5 : 2. Bc6-e4 ... Bb8-b5 2. Hg3-b1 ... t. sz. 3. Fd7-b5 mat. 3. H v. B mat.

Az 1626. számú feladvány megfejtése. Weinheimer R.-től.

Megfejtés. Világos. Sötét. 1. Kh3-h3 ... Ke6-d5 2. Vh7-g6 ... K. t. sz. 3. Vg6-g2 ... t. sz. 4. Vg2-g4-e4 v. Hd7-e5 mat.

Mindkét feladványt helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Kecskeméten: Balogh Dienes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 46-dik számában közölt képtalány megfejtése: Királyfogás.

HETI-NAPTÁR, november—december hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus es protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Lists dates for various religious and public events throughout November and December.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

HIRDETÉSEK

„Nincs többé fejfájás” D. GÖTZ MIGRAINE-PORA. Includes illustration of a woman holding her head in pain. Text describes the medicine's effectiveness for various ailments.

Legjobb és Leghíresebb Pipere Hölgyor La VELOUTINE. CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS. Includes illustration of a woman.

KWIZDA cs. és k szabad. prostitutionsfluidja (mosóvíz tovaknak). Includes illustration of a horse and text describing the product.

Virágos Kert. Includes illustration of a garden scene with flowers and a woman.

A „Hírnök” és a „Mária-Kert” vallásos irányú illusztrált két folyóirat. Szerkesztő Tóth Miks S. J. Kaloocsán. Ára 2 frt 30 kr.

„az arany bir. almához” PSEPHOFER J. Singerstrasse 15.

Vértisztító labdacok, rég ismert, könnyen oldó házi szer, ezeltől egyetemes labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacok csodás hatásukat fényesen bebizonyították. Ezvédtek óta ez a labdacok általánban igen el vannak terjedve, számtalan orvos-rendelői azokat, s alig akad család, melyben e kintő háziszereből ne volna egy kis készlet.

Kéretik határozottan PSEPHOFER J.-féle „vértisztító labdacokat” kérni, s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható PSEPHOFER J. névalírással el legyen látva és pedig veres nyomásban.

Angol csoda-balszam, 1 üveggel 50 kr., egy üveggel 12 kr. Fiaker-por, 1 dobozzal 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 krajczár. Tannochnin-hajkenőcs, PSEPHOFER J.-től; a legjobb hajnövesztő szer, 1 szelence 2 frt. Egyetemes tapasz, STEUDEL tanártól, sebek, daganatok stb. ellen jónak bizonyult házaszer. Egy üveggel 50 krajczár, bérmentes megküldéssel 75 krajczár. Golyva-balszam, 1 doboz 50 kr., bérmentes megküldéssel 75 kr. Élet-essenzia (prágai cseppek), 1 üveggel 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.

Az itt felsorolt készítményekben kivül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetet bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg raktáron nem levő cikkt kívánatra pontosan s legutóbb nyosabban beszerezetetik. Postai küldemények az összeg beklüldése mellett, nagyobb megrendelésekkel postautalványval, a viteldij sokkal kevesebbe kerül, mint utárvétel mellett való küldésnél.

Különös figyelemre méltó! A hirneves Dr. Forti-féle sebtapasz. mely rendkívül gyógyereje, elcsaló, érleli a fájdalomat, csallapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb és egyezményt gyógyerkes gyógyulást eszközöl. Klímment bepakban. Egy csomag ára 50 kr. nagyobb csomag 1 frt. használati utasítással együtt postán küldve 20 krral több.

TÖRÖK JÓZSEF gyógyseres urná király-utca 12. sz. Bácsban: Fleban Xav. Ferenc a régi cs. k. táb. közi gyógyserterában, István-tér 1. sz., Dr. Gürtler gyógyserterában, Freung 7. sz., Scharrer Konrad gyógyserterában, Mariahilferstrasse 72. sz., Frits G. és R., Büchenstrasse 5. sz., Raabe Bruno I. Bäckertstraße 1. Drogistaknál. Prágában: Furst Josef gyógyserterében, Forte 1071. Grácban: Hedwed A. gyógyser. — Gerwarthák Gy. és Hersey Gy. — Thalhammer és „nagy Kristóf”-hoz. Ios N. gyógyserterában, V. ker. Nádor-utca 3. sz. Dudy E. városi gyógyserterében, város-ház-tér 9. Pillich F. gyógyser. Dorottya-utca 9. sz. Urbán J. király-utca 93. sz. Krüger gyógyser. Kálmán-ter. Baras Zeigmond márkói utca 3; továbbá Thalhammer és Seitz, nádor-utca 10. Kochmeister Fr. utódiánál, nagy korona-utca 32. Neruda Nándor, hátvátcúta 7. sz. Drogistaknál. Telkeszy J. udvari gyógyseres a várbán. Vlasek E. gyógyseresnél a Kristinavárosban, gyógyseresnél, Vízváros, Gütza. Eszendorfer G. gyógyser. Tabánban (Ráczváros) Palota-utca és Dévay-Szölösy J. gyógyterében, Kristinaváros, Karacsony-u-eca sarkán. Acson: Kratochvíll József. Aradon: Kozsanyi M. és Schaller A. gyógyser. Balaton-Füredén: Orban J. Balassa-Gyarmaton: Gervanyák Gy. és Hersey Gy. B-Gabán: Varsány B. Herettyó-Ufjlán; Tamásy Géza. Debreczenben: dr. Rothschnek V. E., Tamassy K. Göll N., Orványi O., Mihaloovit István és Muraközy K. Duna-Földvárán: Nádhera P. Egerben: Köllner Lőrincz gyógyser. Eperjessén: Krivos Gy. Korn V. és Makovicsy J. Gyógyserterében. Gyöngyösön Merait N. és Baruch J. Györött: Lippoczky M. s Striling K. H-Hadhasán: Farkas O. Emsaton: Kerestesz J. és Schmid K. Jászberényben: Merkl J. Kaloocsán: Horváth K. Kaposvárott: Czöllner V. és Babochay K. Kecskeméten: Bátorhy B. Kassán: Nagy G. és Wandraschek K. Korlát J. Kismarkon: Generisich C. A. Kis-Várdán: Khudy J. Komáromban: Schmidthauer A. Kőrcsner M. és Kovács Arasztid. Léván: Medveczy S. Losoncban: Kirchner D. és Pokorny L. Méső-Eöveden: Földy B. Méső-Magyarban: Rätz Gy. Méső-Kovácskán: Kiss P. Miskolcon: valódi minőségben csak Dr. Szabó Gyula és Ujházy Kálmánnal kapható. N-Beckerekén: Kovács S. Nagy-Kanisán: Prager Béla. Nagy-Károlyban: Fileky P. Nagy-Körösn: Müller I. N.-Sombaton: Gespeányi B. N.-Várán: Huzela M., Molnár J. és Heringh S. Gyir-egyházán: Korányi J. Szopok Alf. gyógyser. és Kovács S. Nagy-Kalol: Hvezda K. Pakson: Malatinitsky S. Pécsett: Spöcz J. Pozsonyban: Erdy István. Putnokon: Fekete N. Emsasonban: Hamallier K. Rozonyón Pösch J. gyógyser. örökösök és Hirsch J. N. S.-A-Ujhelyen: Zlinszky J. Sopronban: Gráner J. Sármegén: Siamborzky L. Seathmarán: Bossin J. Dr. Lengyel M. és Literaty E. Szarvason: Bartl E. Szegedén: Kovács A. utóda Kerestesz S., Barcsay K. és Bokor A. Sz-Fehérvárott: Diebally Gy. és Kovács M. Székelyhidon: Szabó J. Szentsegen: Virády L. és Podhradský L. Szolnokon: Keckéssy P. Szombathelyen: Rudolf A. Tarján: Mészáros Tamasvárott: Jahner C. M. belváros; Jahner R. gyarkülváros. Tocsán: Ágoston Gy. T-Ujlakon: Ruykó G. Tokajban: Csizgányi B. Tolján: Gombócs L. Tornallján: Urainyi Zs. Ungvárott: Bene L. Lám S. Hoffmann B. Krusn A. Speck J. és Lakovicz M. Vádán: Frischmann F. Varamon: Gal S. Vassprémben: Ferency K. és Sall Horváth P. Villányon: Csató Gy. Gyula. Eilakon: Unger G. Zircosén: Tefjel J. Erdélyben: Braasson J. Kékelin N. Deesen: Róth P. Fogarason: Glem R. Kolozsvárt: Valentini A. Gundhardt A. Wolf J. és Dr. Amber Bogdán. Kádai-Vásárhelyen: Kovács F. M.-Vásárhely: Bucher M. H-Szobben: Molnár J. C. Szepsi-Szent-Györgyön: Beteg B. Öves P. és Barabás F. Szász-Varoson: Gráffius J. Vajda-Hunyádon: Dr. Juchó F. Ezen kintő hatáson, nem eléggé ajánlható gyógytápasz készítője FORTI LÁSZLÓ. Lak.: Budapest, I. k., Nádor-utca 3.

Ezen kintő hatáson, nem eléggé ajánlható gyógytápasz készítője FORTI LÁSZLÓ. Lak.: Budapest, I. k., Nádor-utca 3.

